

VEAIC MOU

ORGAN AL CONSILIULUI GENERAL A.R.L.U.S.

12 pagini - 1 leu

Tinerețe

Foto : E. Gavrilov

DIN SUMAR:

- **Putem învăța să inventăm?** ● **La trei ani, științe exacte...** ● **Globulele albe, deopotrivă aliați și dușmani** ● **Ce arată scrisul** ● **O e-vadare ieșită din comun**

Revoluția tehnico-științifică deschide noi perspective în toate domeniile cunoașterii, inițiază esențial dezvoltarea tuturor ramurilor de activitate umană.

Documentarul nostru de astăzi trece în revistă noile metode apă-

rute în expertiza grafologică. Sfera problemelor pe care le cercetează această știință este neobișnuit de mare; ea și-a dovedit utilitatea nu numai în practica judiciară, cum se crede de obicei, ci și în multe alte domenii ale vieții sociale.

Documentar

CE ARATĂ SCRISUL

La catedra de criminalistică a Universității de stat din Moscova sînt expuse la loc vizibil mostre de scris ale unor școlari din clasa întâi pînă într-a zecea. La început ele seamănă mai mult a mișcări, căci mîna copilului deprinde greu mișcări noi. După o anumită perioadă, conturul literelor începe să se apropie tot mai mult de modelul caligrafic, ceea ce face ca scrisul elevilor să nu se deosebească prea mult unul de celălalt. Apoi urmează etapa însușirii scrierii rapide astfel că scrisul școlariilor din clasele VII — IX se particularizează.

Formarea scrisului este influențată de un mare număr de factori: fiziologici, psihologici, de vîrstă etc. De aceea scrisul este acum cercetat din multe puncte de vedere. Psihologii, de pildă, încearcă să-l utilizeze în diagnosticarea unor stări psihice: grafologii definesc grație scrisului caracterul și inclinațiile omului; medicii descoperă după scris anomalii fiziologice, iar criminaliștii identifică infractorii.

„Vorba, mai de prefecit litera”

Scrierea a jucat dintotdeauna două roluri: unul de fixare a ideilor, gîndurilor, celălalt de transmitere a acestora prin intermediul semnelor. O fișă de piele de vițel devenea act de îndată ce cuprindea un mesaj; actele puteau transmite ordine, pe baza lor erau încheiate tranzacții sau declarate războaie etc. După cum scrisul servea și la contractarea de căsătorii sau transmiterea de succesiuni. Valoarea actuală era dată, firește, de semnătura din josul lui. Această caracteristică s-a menținut, de altfel, pînă în zilele noastre. Dar tot de atunci de cînd datează documentele scrise au existat și falsificatorii, înși care căutau să-și însușească bunuri străine prin plastografierea semnăturii.

Legea lui Lucius Cornelius Sulla, care stabilea pedepse pentru falsificarea actelor a fost una din primele măsuri de pedepsire a falsurilor. Dar numărul mare de infracțiuni — în 1569 a fost plastografiată chiar semnătura regelui Franței — a zdruncinat puternic încrederea în actele scrise și a dus la necesitatea confruntării judiciare a scrisurilor. Astăzi nu mai cunoaștem metodele de cercetare judiciară a scrisului în antichitate. Oricum, mai tîrziu, în secolul VI, codul împăratului Iustinian a prevăzut în mod expres expertiza judiciară a scrisului.

În secolele XVI-XVIII se credea că cei care scriu mult descifrează ușor și alte scrisuri. De aceea cei dinții experți în analiza judiciară a scrisului au fost caligrafi. Contactul permanent cu actele scrise le forma într-adevăr anumite deprinderi în recunoașterea scrisului.

Principalul indiciu al identității era pentru ei forma literelor — particularitatea cel mai ușor de imitat. Dar repetatele greșeli ale experților caligrafi au zdruncinat nu numai încrederea în talentul lor, ci și în actele scrise, în general. Încît în tribunalele de atunci circula zicala: „Vorba, mai de prefecit litera”, iar declarațiile martorilor

aveau prioritate față de actele scrise.

În 1622 a văzut lumina tiparului tratatul lui Camillo Baldi despre o nouă metodă de cercetare a scrisului. Baldi este socotit de altfel și „părintele grafologiei”, deși termenul propriu-zis a apărut mai tîrziu, în lucrările abatelui Michon (1806-1881), întemeietorul școlii moderne de grafologie. Această tendință de studiere a scrisului dăinuie

și numai pentru faptul că nu știm dacă la baza analizei a stat scrisul celor în cauză sau numai ceea ce știa toată lumea despre ei.

O seamă de grafologi au încercat să prezică și viitorul prin scris. Dar această tendință a fost combătută de mulți colegi de-ai lor, deoarece ea micșora credibilitatea acestei științe în ochii cercetătorilor. Cu toate acestea,

„actele de donație” erau scrise chiar de colecționari care, pe lângă că obișnuia să cumpere tablouri furate, puneau uneori chiar el la cale furtul.

Computerul grafolog

În 1963 cibernetica a început să se ocupe intens de metodele de recunoaștere a imaginilor. Mașinile electronice de calcul deveneau tot mai perfecționate și efectuau tot mai multe operații pe secundă. Dar introducerea informațiilor în mașină se făcea lent: citeva sute de semne pe minut, față de sute de mii, viteza ei de lucru. Pentru a înlătura această disproporție, ciberneticienii s-au gîndit să „învețe” mașinile să citească manuscrise. Ele trebuiau să recunoască fiecare literă și cifră, indiferent de scris. Această intenție a ciberneticienilor a stîrnit interesul criminaliștilor. Ei sperau că mașina astfel „învățată” va putea „spune” și cînd aceeași literă este scrisă de persoane diferite.

Prima cercetare de acest fel a fost făcută la centrul de calcul al Universității „Lomonosov” de un grup de criminaliști și matematicieni. Și într-adevăr, chiar de la primele experiențe mașina a spus cu precizie căruia din doi înși, cu un scris foarte asemănător, îi aparținea textul cercetat. În clipa de față, cercetări similare se fac în numeroase centre, iar criminaliștii în colaborare cu ingineri și ciberneticieni au elaborat un dispozitiv special pentru codificarea literelor, creînd algoritmi de mare precizie pentru analiza scrisului.

Inceputurile matematizării cercetărilor grafologice se află într-o strînsă legătură cu calculul probabilității, a frecvenței cu care se întîlnesc anumiți indici ai scrisului. Am arătat mai sus că, în cazul unei expertize obișnuite, acest lucru îl face expertul care apelează la propria-i experiență. Dar răspunsul exprimat prin „rar” sau „des” este o noțiune vagă. Or, expertiza cere cunoștințe precise. Iată de ce un grup de cercetători au studiat zeci de mii de manuscrise cîutînd în ele particularitățile de execuție ale fiecărei litere. Caracteristicile astfel descoperite au căpătat o valoare matematică precisă. Ele au fost apoi folosite de matematicieni pentru a „deprinde” calculatoarele cu particularitățile scrisului.

Cu toate acestea, utilizarea calculatoarelor în criminalistică este încă în stadiul de laborator. Și, în genere, analiza scrisului mai ridică încă multe probleme. Un lucru este însă cert, anume că cercetarea lui complexă, sub toate aspectele, de către specialiști din diverse domenii, va aduce noi date despre această interesantă formă de manifestare a personalității. De pe acum se poate deosebi, de pildă, cu destulă precizie un scris de bărbat de unul de femeie, se poate afla vîrsta celui ce scrie etc.

V. Gherasimov

Scrierea a jucat dintotdeauna două roluri: unul de fixare a ideilor, gîndurilor, celălalt de transmitere a acestora prin intermediul semnelor

pină astăzi. În unele țări, postulanții la anumite funcții sînt și acum verificați după scris. Poate că de aici și obiceiul de a scrie de mîna ofertele de serviciu.

Trădează scrisul caracterul?

Literatura grafologică cunoaște un număr enorm de lucrări. Pentru a verifica totuși cît de utile sînt realmente principiile grafologice, prof. S.V. Poznișev a făcut în 1940, la cererea Institutului de drept al Academiei de Științe a U.R.S.S., un amplu studiu. S.V. Poznișev însuși nu socotea însă că grafologia ar avea o temelie științifică și, de aceea, a exclus-o din rîndul domeniilor de cercetare.

Cu toate acestea este binecunoscut interesul pentru grafologie al multor celebri scriitori și savanți. Din discuțiile cu experții-grafologi rezultă însă că acest domeniu este deseori tratat ca o știință dată, pe nedrept, uitării. Dar dacă totuși au dreptate cei care neagă valoarea științifică a grafologiei? Răspunsul ar fi de mare utilitate în multe domenii. Analizînd în linii mari cîteva aspecte ale problemei și fără a avea pretenția să tragem concluzii categorice, trebuie să amintim în primul rînd că grafologii au stabilit o sumă de particularități ale scrisului care corespund fiecărei cu o trăsătură de caracter a unui subiect. Într-o lucrare a lui Morgenstern (Sankt-Petersburg, 1910) se afirmă că îngheșuirea textului și lipsa marginii ar fi dovezi de zgîrcenie, marginile late ar indica, dimpotrivă, generozitate, iar marginile lăsate pe ambele părți ale textului generozitate combinată cu larghețe și pasiune pentru ordine. Linii subțiri ale literelor ar fi semne de delicatețe, iar linia finală brusc întreruptă în semnătură ar indica voință, fermitate, chiar agresivitate. Iată și două modele de caracterizare grafologică.

F.M. Dostoievski — boala secolului, subtil cunoscător al sufletului omenesc, natură resemnată.

A.N. Tolstoi — mare diletant, spirit perspicace...

Astăzi e, firește, greu să ne mai încredem în asemenea caracteristici, fie

pasiunea pentru grafologie a fost multă vreme generală, iar întemeietorul metodelor moderne în criminalistică, Hans Gross, socotea că, dacă un anchetator sau un judecător este destul de versat în grafologie, e de ajuns să privească semnătura de pe un proces-verbal, pentru ca să poată spune ce vîrstă are martorul, ce meserie are, ce statură, dacă-i cinstit, curajos, prost etc.

Cine-i autorul?

Cum procedează însă astăzi experții grafologi? În primul rînd ei caută în manuscrise și în mostrele trimise pentru confruntare indicii generale cum sînt: gradul de elaborare al scrisului, obiceiul de a scrie simplu sau cu înflorituri, înclinarea, numărul semnelor legate între ele, dimensiunile literelor, maniera încadrării textului în fila de hîrtie etc. Aceste indicii pot fi depistate în orice scris.

După compararea indicilor generale, expertul stabilește sensul mișcării în scrierea literelor, punctele inițiale și finale ale liniilor, modul de unire a detaliilor fiecărei litere și a literelor între ele. Apoi înscrie într-un tabel particularitățile trăsăturii semnelor, subliniindu-le într-un fel pe cele care seamănă între ele și în alt fel pe cele care diferă. Apoi își spune cuvîntul experiența cercetătorului. Acesta știe precis care din semnele subliniate revine mai frecvent în manuscrise și care mai rar, iar pe această bază își formulează opinia despre asemănarea sau deosebirea probelor de scris pe care le-a cercetat.

Nu sînt rare cazurile cînd experții grafologi sînt chemați să stabilească autenticitatea unor opere literare sau picturi. Iată un caz. Un anume N. avea o colecție de tablouri celebre. Se spunea însă că unele ar fi fost furate din muzee și galerii. Cînd specialiștii au verificat colecția, au constatat că toate tablourile erau copii făcute chiar de autori și însoțite de actele de donație respective. Dar un studiu al lui Levitan avea, alături de actul de donație, o dată, „anul 1912”, deci trei ani după moartea artistului. Această eroare i-a pus pe experți pe gînduri. O cercetare grafologică amănunțită a descoperit în scurt timp adevărul. S-a dovedit că

— William Shakespeare, iar ai uitat să-ți semnezi compunerea!

REZULTATE DEOSEBIT DE FRUCTUOASE

Intreaga opinie publica romaneasca isi exprima, cu simfamine de profunda multumire, deosebita apreciere pentru rezultatele extrem de fructuoase ale vizitei intreprinse de tovarasul Nicolae Ceausescu, secretar general al Partidului Comunist Roman, presedintele Consiliului de Stat al Republicii Socialiste Romania, impreuna cu tovarasa Elena Ceausescu in tari ale Africii si Americii Latine.

Toata suflarea romaneasca isi proclama deplinul acord fata de rodnicia activitate desfasurata si cu acest prilej de conducatorului partidului si statului nostru, da glas sentimentelor de insuflita mindrie patriotica fata de acest nou act de politica externa a Romaniei, contributie activa la edificarea unei lumi mai bune si mai drepte, o lume a colaborarii in care fiecare natiune, stapina pe propriul ei destin, sa-si poata calauzi soarta asa cum o doreste, fara nici un amestec din afara.

Desfasurandu-se sub auspiciile prieteniei si stimei reciproce, „etapa liberiana“ a noii solii de prietenie, solidaritate, colaborare si pace a deschis cale largă cooperării dintre România și Liberia. Convorbirile purtate între cei doi conducători de state și hotărârile înscrise în documentele semnate au pus într-adevăr în lumină ample perspective de dezvoltare a acestor relații pe plan economic, tehnico-științific și cultural. Pe plan practic, cu rezultate concrete imediate, acordul de cooperare în domeniul dezvoltării industriei miniere și petroliere și acordul cu privire la posibilitățile de participare la proiectele în curs pentru zăcămintele de minereu de fier ilustrează voința comună de a aduce cooperarea economică, în avantajul dezvoltării multilaterale a ambelor popoare. În același timp, schimburile de vederi asupra problemelor internaționale la or-

dinea zilei au demonstrat convergența punctelor de vedere într-un număr de aspecte de seamă ale acestora ca, de pildă, necesitatea unor măsuri mai ferme pentru eliminarea tendințelor de dominație și amestec în treburile interne ale altor state, necesitatea lichidării complete a colonialismului, neocolonialismului și rasismului, sprijinirea mișcărilor de eliberare națională sau rolul crescând al țării mici și mijlocii în arena internațională.

Vizita în Argentina a relevat elementul extrem de îmbucurător că, în pofida depărtării geografice, există factori multipli care întind punți de unire între popoarele român și argentinian. Astfel de factori sînt desigur și afinitățile de limbă și cultură, dar mai ales comunitatea de interese, hotărîrea comună a celor două țări de a șterge urmele unei mosteniri de subdezvoltare și a înainta, în condiții de independență și demnitate națională, pe făgașul larg al progresului economic și social, al adîncirii prieteniei și colaborării dintre ele. Așa cum a arătat tovarășul Nicolae Ceausescu: „...dorim să punem bazele unei colaborări care să constituie un exemplu de felul cum două țări — sigur, cu orînduirii sociale diferite, dar animate de dorința de a-și întări solidaritatea și de a-și asigura bunăstarea și fericirea, de a contribui la o politică de pace și de cooperare internațională — pot să conlucreze în bune condiții“. Această dorință, reciprocă, a fost transpusă în acorduri și înțelegeri concrete. „Acordul general de cooperare economică și tehnică“, amplu program de amplificare a cooperării în domeniile comercial, industrial, tehnic, a fost completat cu un contract de livrare de utilaj petrolier românesc, cu o convenție privind transportul maritim, cu un acord de cooperare turistică. Venind

după recente acorduri de colaborare în alte domenii importante — siderurgie, minerit, agrozootehnie, telecomunicații — semnate la București și Buenos Aires, noile înțelegeri atestă din plin că vizita tovarășului Nicolae Ceausescu a pus jaloanele unei ample extinderi a relațiilor româno-argentinene.

Ultima etapă a misiunii de pace și colaborare întreprinse de tovarășul Nicolae Ceausescu, împreună cu tovarăsa Elena Ceausescu, a constituit-o vizita în Republica Guineea. Documentele semnate la Conakry consfințesc dorința și angajamentele celor două țări și popoare de a face totul pentru a dezvolta o cooperare largă și fructuoasă pe plan politic, economic, tehnico-științific și cultural. Cu prilejul vizitei, gazdele au relevat că dezvoltarea colaborării economice cu țara noastră reprezintă un important ajutor pentru valorificarea superioară a resurselor Guineei și și-au exprimat gratitudinea pentru acest sprijin. Cele realizate pînă acum pot fi însă mult dezvoltate și tocmai acestui țel îi servesc numeroase înțelegeri și acorduri încheiate între cele două țări, menite să dea un nou și puternic impuls relațiilor reciproce și să ducă la extinderea continuă și diversificarea cooperării în interesul ambelor popoare.

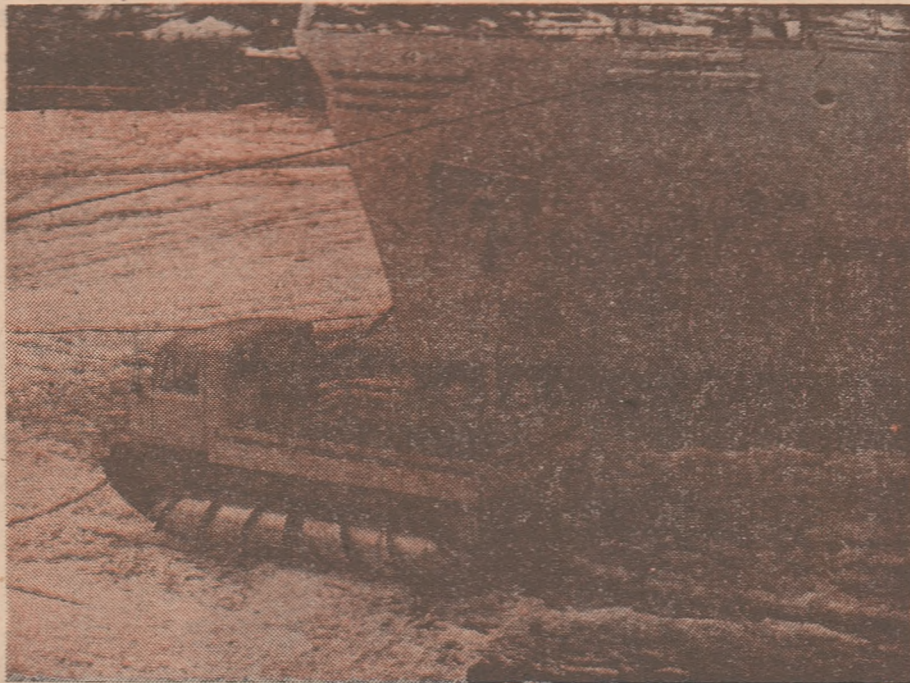
Prin discuțiile purtate, prin înțelegerile încheiate, prin documentele semnate, vizitele tovarășului Nicolae Ceausescu se înscriu astfel ca un moment de excepțională însemnătate pentru dezvoltarea relațiilor dintre România, pe de o parte, Liberia, Argentina și Guineea, pe de altă parte, spre binele și prosperitatea lor, în interesul promovării ideii de cooperare între popoare, în spiritul principiilor independenței, suveranității, respectului și avantajului reciproc.

CE SE DISCUTA

Iluminatul viitorului

Oricare ar fi construcția dispozitivelor de iluminat, cu filamente sau tuburi fluorescente, randamentul lor energetic nu trece de 80 la sută, restul dispersîndu-se sub formă de căldură. Organismele luminoase vii ca, de pildă, diversele genuri de licurici, transformă însă energia chimică în lumină cu o eficacitate mai ridicată. Mai mult, acest proces de chimiluminescență produce lumină „cu adevărat rece“, încît energeticienii s-au gîndit să copieze natura și în acest domeniu. În încercarea lor de a reproduce efectul luminos s-au lovit însă de un obstacol, care părea să compromită succesul operației: emisia de lumină odată declanșată nu putea fi oprită decît atunci cînd toate materialele active erau epuizate, așa încît un astfel de dispozitiv era indicat numai în cazuri rare, ca de pildă în semnalizarea de alarmă.

Pînă la urmă, energeticienii cred că au izbutit să biruie dificultatea apelînd la o metodă care folosește nu chimiluminescența, ci electrochimiluminescența. Ei au procedat anume la electroliza soluției unui compus organic fluorescent. Odată separate, produsele reacției electrolitice se recombină pentru a reface compusul organic, iar în cursul acestei ultime reacții se produce o emisie de lumină. Dat fiind că substanța organică originală s-a refăcut, electroliza poate fi repetată, iar reacția se poate desfășura teoretic la infinit. Deocămdată ea este însă oarecum limitată de prezența în soluție a unor impurități care distrug progresiv compusul fluorescent.

Minispărgător de gheață pentru degajarea porturilor

Foto: N. Moșkov (A.P.N.)

Odată însă cu perfecționarea procedurii — socotesc creatorii lui — gama aplicațiilor va fi foarte largă. El va putea fi folosit fie la afișajul pe suprafețe mici, cum sînt, de pildă, cadranele ceasurilor sau ale unor instrumente, fie pe suprafețe mari destinate publicității luminoase. Faptul că dispozitivul funcționează cu curent continuu și la tensiuni relativ slabe îl recomandă și pentru iluminarea cu lămpi portative, semnalizarea rutieră sau iluminatul public.

întreprinderilor și minelor de aur de acolo.

Calculule minuțioase arătasera că în această zonă cvasiînaccessibilă cea mai ieftină energie poate fi furnizată numai de un reactor nuclear. Utilizarea forței hidraulice nu putea fi luată în considerare la circa 60 de grade sub zero, iar aducerea de cărbuni sau de combustibil pentru motoare Diesel prin Oceanul Înghețat de Nord ar fi scumpit foarte mult curentul produs.

La construcția centralei atomice de la Bilibino au trebuit utilizate în

pentru răcirea instalației, a fost imaginat un sistem original de răcire cu aer.

Intrarea în funcțiune a gigantului energetic de la Bilibino este socotită un remarcabil pas înainte în valorificarea unei zone cu mari bogății subterane.

În afară de curentul electric, noua centrală atomică furnizează întreprinderilor și populației apă caldă, care va fi utilizată, printre altele, și la producerea de legume proaspete.

Se poate spera deci că energia atomică va face ca Extremul Nord să poată fi locuit.

LA ORDINEA ZILEI

Unora le plac ionii

Două grajduri identice într-o fermă modernă. În amîndouă cite optzeci de vaci de aceeași rasă. Toate hrănite și adăpate după aceleași norme și îngrijite la fel. După un timp însă s-a constatat că vacile dintr-un grajd au început să dea cantități de lapte sensibil mai mari decît celelalte. Experiența a durat din toamnă pînă în primăvară. Bilanțul ei a arătat că cele dintii au dat în 142 de zile cu 5 348 litri de lapte mai mult decît vacile din al doilea grup.

De unde această diferență ?

În primul grajd fusese montată o instalație de ionizare care îmbogățea aerul cu ioni negativi. Celălalt lot, de control, a fost ținut în condiții obișnuite. În afară de sporul de producție amintit, specialiștii au mai constatat și o îmbunătățire a calității laptelui, respectiv un conținut mai mare de grăsimi și o scădere a acidității.

Alte experiențe au dovedit că animale tinere ținute citva timp într-o atmosferă cu o mai mare concentrație de ioni negativi au înregistrat un spor de greutate de 14—19,5 la sută față de lotul de control. De asemenea s-au rărit îmbolnăvirile.

Dar aerul îmbogățit cu ioni negativi este util și în alte domenii. În ultima vreme el este intens folosit în scopuri curative. Ioni negativi curăță într-adevăr aerul de microorganisme și praf. Dacă într-o încăpere se constată pînă la ionizare 1 000 de particule de praf și microbi de fiecare centimetru cub de aer, după purificarea prin acest procedeu nu mai rămîne decît o singură particulă de praf la 50 centimetri cubi de aer. Procedeu ar putea fi de aceea folosit cu mult succes în întreprinderi, spitale, școli etc. Dealtfel în unele întreprinderi sovietice se organizează de la un timp ședințe sistematice de inhalare a aerului îmbogățit cu ioni negativi. Aceste tratamente au menirea să curețe de praf căile respiratorii, să prevină unele boli profesionale, să mărească în genere rezistența organismului față de boli și să îmbunătățească starea generală și capacitatea de muncă a personalului.

CONSTRUCȚII

Apă caldă în înghețatul Bilibino

Nu demult, cei 11 000 de locuitori ai orașelului Bilibino au avut o duminică de care-și vor aduce aminte cît vor trăi. Numele așezării de minerit de dincolo de Cercul polar a făcut de altfel în ziua aceea ocolul lumii.

Căci Bilibino a avut într-adevăr parte de un eveniment ieșit din comun. Pe meleaguri unde mașinile cu șenile ale prospectorilor au răzbit abia acum șapte ani, a intrat în funcțiune cel dintii generator al celei mai nordice centrale atomice din lume, furnizînd primele cantități de curent

Cea mai nordică centrală atomică

parte noi procedee tehnologice. Dat fiind că, de pildă, în timpul iernii toate riurile îngheață pînă la albie și, în consecință, nu există apa necesară

O EVADARE IEȘITĂ DIN COMUN

Din Kamceatka în Madagascar

În noaptea de 27 aprilie 1771, în fortăreața Bolșerețk din Kamceatka a izbucnit o revoltă. Succesul ei a fost hotărât nu atât de numărul răzvrătiților — 90 de inși față de cei 70 de soldați ai garnizoanei — cât, se pare, de deruta pazei în fața unei acțiuni atât de lipsite de perspective, după părerea ei. Căci din Bolșerețk nu se putea fugi. Plecarea pe uscat însemna moarte sigură. Iar pe mare? Cum? Cînd fortăreața avea o singură corabie, și aceea mică, bună numai pentru cabotaj...

Compoziția osindiiților la închisoare pe viață era destul de eterogenă. Printre ei se afla, bunăoară, bătrînul Turceaninov cu nasul și limba tăiate, condamnat fiindcă participase la complotul din 1742 pentru aducerea pe tron a Annei Leopoldovna; Iosaf Baturin, fost ofițer, care în 1749 fusese trimis cu unitatea lui să reprime revolta muncitorilor de la fabrica unui anume Bolotnikov dar, în loc să-și îndeplinească misiunea, hotărîse ca, ajutat de soldați și meșteșugari, s-o întemnițeze pe împărăteasa Elisabeta (1741—1761) și să-l aducă la tron pe soțul ei. Mai erau printre deținuți membri ai primului „parlament” rus, din timpul Ecaterinei a II-a, ofițeri din garda imperială, medicul Magnus Meider, suedezul Vinblan, precum și oameni fără grade și titluri: meșteșugari, țărani.

În sfîrșit, în cumplita temniță mai era și un deținut polonez, fost colonel, originar din Ungaria, pe nume Beniovski, în vîrstă de 30 de ani, închis mai întîi la Kazan, de unde izbucnise să fugă și să ajungă pînă la Marea Baltică, după care fusese surghiunit la Tobolsk și Ohotsk. Energia, spiritul lui aventuros și puterea de convingere uniseră laolaltă pe toți deținuții.

Așadar, în noaptea de 27 aprilie 1771, deportații au ocupat fortăreața. Imediat li s-au alăturat negustori, soldați, marinari, meșteșugari și chiar nevestele acestora. (Aceste evenimente și cele ce au urmat au fost relatate de Beniovski însuși într-un volum de memorii, în care predomină însă fabulația. Din fericire, posedăm și o carte care se află mult mai aproape de adevăr: „Insemnările funcționarului Riumin”, care a fost citită și de împărăteasa Ecaterina, dar a fost publicată abia în 1822.)

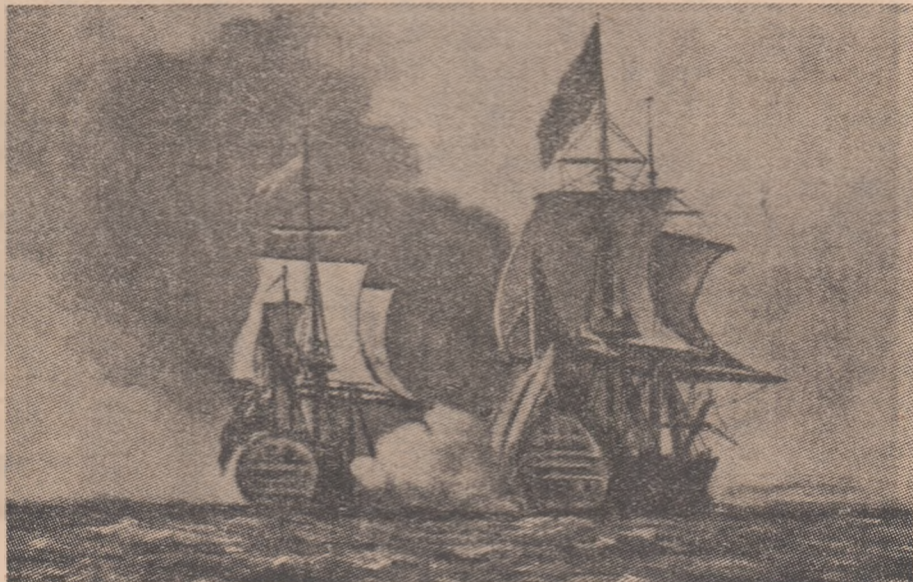
Răsculații au încărcat pe corabia „Sf. Petru” toate alimentele din depozitele fortăreței, după care au ridicat ancora. Misiunea lui Beniovski nu era ușoară. Nu încapă îndoială că el dorea să ajungă în Europa. Planurile multora din tovarășii lui nu erau prea clare. Oricum, mai întîi trebuiau să navigheze spre sud, de-a lungul Kurilelor. Nu aveau nici o hartă, ci numai o relatare despre o expediție în Oceanul Pacific făcută de un călător englez, lordul Anson.

Primele victime

Curînd dificultățile s-au înmulțit și din cauza unor nemulțumiri ivite în sinul echipajului. Apoi s-a stîrnit o furtună puternică, vasul a fost cîț pe ce să se răstoarne. În cele din urmă însă, fugarii au izbutit să ajungă în apele unei insule japoneze. Localnicii le-au îngăduit să ancorageze la țarm, le-au adus apă de băut și alimente, dar nu i-au lăsat să coboare pe uscat. Lucru care li s-a permis totuși într-o altă insulă, unde au rămas să se odihnească aproape o lună.

La 16 august, „Sf. Petru” a ancorat într-un mic golf din zona insulei Taiwan. A doua zi, o parte din echipaj a pornit spre țarm după apă. La început totul a decurs normal. Dar nici noul din proaspeții marinari nu bănuia că insularii aveau niște răfuceli cu europenii.

Încît rușii au fost atacați. Trei dintre ei au fost uciși, iar alți cîțiva răniți. Spumegînd de furie, Beniovski a trecut așezarea prin foc și sabie. Apoi, după înmormintarea victimelor fugarii au pornit mai departe. A urmat o nouă furtună care, timp de zece zile, a purtat corabia la voia întîmplării. Cînd în sfîrșit elementele dezlănțuite s-au potolit, greu încercații navigatori au dat peste o barcă cu un chinez la bord, care le-a arătat încotro să pornească spre a ajunge pe uscat. În felul acesta, corabia a putut ancora la țarmul portului Macao. Deci, în numai cîteva luni, fugarii izbucniseră să ajungă, cu un vas impropriu pentru călătorii lungi, din Kamceatka pînă în Marea Chinei de Sud.

Întîlnire în ocean, în apropierea țărmurilor Europei

Pe aceste noi meleaguri totul era străin, iar viitorul părea tulbure, nesigur. Mulți răzvrătiți erau nemulțumiți de Beniovski. Iar, pe deasupra, acesta s-a și apucat să vindă corabia cu tachelaje și tunuri cu tot. Socoteala lui era următoarea: cu șubredul vas nu puteau merge mai departe. Era de mirare că ajunseseră și pînă în Macao. Iar apoi guvernul rus ar fi putut începe cercetări și, dacă ei ar fi continuat să călătorească cu această corabie, n-ar fi fost exclus să fie prinși. În fruntea nemulțumirilor se afla, se pare, moșierul Stepanov care a cerut ca Beniovski să fie destituit din funcția de căpitan. Căci nu se putea avea încredere — spunea Stepanov — într-un om care vinduse o corabie rusească. Fără corabie, mulți fugari se simțeau acum parcă trădați, lipsiți de un acoperiș deasupra capului. Și apoi, le era frică. Foarte frică. Încît nemulțumirile, deosebirile de păreri, care se acumulaseră în lungile luni ale călătoriei, au răbufnit acum fățiș.

În cele din urmă, grație puterii lui de convingere, Beniovski a izbutit să schimbe gîndurile tovarășilor săi și să rămînă mai departe căpitan. Între timp fugarii începuseră să fie chinuți de friguri și dizenterie. Clima era umedă, fierbinte, neobișnuită și dăunătoare pentru niște nordici. După moartea altor cîțiva inși, Beniovski a hotărît deci să părăsească Macao. Și-a imbarcat oamenii pe jonci chinezești și a ajuns cu ei la Canton, unde îi aștepta un vas francez.

Călătoria a fost grea. Pe drum a murit neobositul răzvrătit Iosaf Baturin. Arșița era insuportabilă. La 16 martie 1772 vasul a acostat în Île de France (numele de atunci al insulei

Mauritius) ca să se aprovizioneze cu apă. În posesiunile franceze Beniovski se simțea în siguranță, căci în vremea aceea Franța era în relații proaste cu Rusia. Beniovski a fost primit de guvernatorul francez, care i-a vorbit despre Madagascar. Probabil că aceste discuții au hotărît și soarta neobositului amator de aventuri.

Insemnările lui Beniovski despre întrevăderea cu guvernatorul din Île de France nu lasă într-adevăr nici o îndoială asupra faptului că el începuse să nutrească ideea înființării unei așezări libere în Madagascar.

Curînd, corabia lui Beniovski s-a desprins de țărmul insulei. Și, la 7 iulie, foștii deținuți din Kamceatka au ajuns cu bine în Franța, la Port Louis

reportaj
reportaj reportaj
portaj reportaj repor
taj reportaj reportaj re,
reportaj reportaj reportaj
ortaj reportaj reportaj repo
j reportaj reportaj reportaj
ortaj reportaj reportaj repor
aj reportaj reportaj reportaj r

toarcă în patrie puteau s-o facă, căci nu-i amenința nici o primejdie. (Ecaterina a II-a socotise că în acest caz era mai bine să dea dovadă de generozitate, evitînd o publicitate nedorită).

La 27 martie 1773, 17 inși au pornit dar spre casă. Ei au mers mai întîi pe jos pînă la Paris, unde s-au întîlnit cu ambasadorul rus, iar la 30 septembrie 1773 au ajuns în Rusia, la Kronstadt. Suedezul Vinblan s-a înpoiat în patria lui, iar cîțiva ruși au intrat în armata franceză.

Între timp, mica flotă a lui Beniovski, încărcată cu coloniști, a pornit spre Madagascar și, la începutul lui februarie 1774, a ajuns la țărmul nordic al insulei. Următoarele 18 luni au fost pentru Beniovski foarte grele. Căci autoritățile coloniale din Île de France nu erau interesate de existența unei colonii malgase și coloniștii n-au căpătat nici un sprijin. În aceste împrejurări, planul lui Beniovski a avut următorul deznodămînt. După un an și jumătate el a renunțat la funcția de guvernator și s-a imbarcat pe o corabie engleză. Cum nu îndrăznea să se întoarcă în Franța s-a stabilit în Anglia, unde a locuit opt ani.

Ultima călătorie

În aprilie 1784, Beniovski a plecat în Statele Unite — care-și dobîndiseră de curînd independența — o țară ce se înalțea rapid și ai cărei negustori intenționau să înceapă a lua parte la bătălia pentru Mările Sudului. Cu umitoarea lui putere de convingere, cu energia și trecutul lui, nu e de mirare că Beniovski a găsit adepți. O bogată casă de comerț din Baltimore a hotărît să-i dea bani pentru cucerirea Madagascarului.

Scurtele, fragmentare informații despre ultima călătorie a lui Beniovski în Madagascar nu ne lasă să întrevădem care au fost adevăratele lui planuri. Dar evenimentele s-au desfășurat astfel. În ianuarie 1785, Beniovski a ajuns în Madagascar cu un mic detașament, al cărui efectiv nu e cunoscut. Și a debarcat nu departe de posesiunile franceze. S-a încins o luptă. Într-o lucrare rusească, apărută în 1876, se spune: „Dar abia a coborît pe țărm cu micul lui detașament, că numai-decît căpitanul corăbiei, speriat de împușcăturile de pe uscat, a ridicat ancora și a pornit în larg, lăsîndu-l pe Beniovski în voia soartei”.

Beniovski a așteptat încă două luni întoarcerea vasului pe care rămăseseră armele și munițiile. Micul lui detașament s-a stîns treptat-treptat din cauza bolilor; numai cîțiva inși au putut supraviețui. La un moment dat, Beniovski s-a pus în fruntea malgășilor, pe care se oferise să-i ajute ca să alunge din insulă pe francezi. Poate că Beniovski a nutrit acest gînd de la bun început. Căci nu i-ar fi putut învinge pe francezii fără ajutorul băștinașilor. Lucrarea amintită mai sus arată: „Sălbaticii au primit propunerea lui și au început bucurînd să învețe să lupte. Prima lor încercare de atacare a francezilor a izbutit, dar în cursul celui de al doilea atac, din 21 mai 1786, speriați de tirul francezilor, insularii au rupt-o la fugă, iar Beniovski, rănit în piept, a murit pe loc”.

Ivan Ustiujinov, discipol credincios al lui Beniovski, cel mai tînăr participant la călătoria din Kamceatka în Franța, în timpul ultimei bătălii din Madagascar a căzut prizonier și în cele din urmă a fost trimis în Franța. În 1789, se afla în Rusia, unde a trăit încă multă vreme și există informații care atestă că ar fi lăsat niște însemnări. Dacă ele ar fi găsite, ar prezenta mare interes, întrucît Ustiujinov a rămas alături de Beniovski 15 ani.

I. Mojeiko

CINEMA

Cu dreptul, pe un teritoriu străin

Cind regizorul italian Sergio Leone, ascunzându-se cu întreaga echipă sub nume anglo-saxone, pentru mai multă autenticitate și mai mult credit, a produs primul lui film western, lumea specialiștilor s-a amuzat și și-a exercitat verva pe acest subiect. Cea mai înțepătoare ironie a pornit de la franchezi, care au fost și nașii nou-născutului, botezându-l cu un nume, de ce

din plin est, ne vine o confirmare: ecranizând romanul „Călărețul fără cap” de Mayne Reid, regizorul sovietic Vladimir Vainștok a realizat un western curat, după modelul clasic. Vainștok nu se simte inhibat de „intruziunea” sa pe acest teritoriu străin, însă, cum am mai spus, nici tentat să inoveze. El este atras, ba pe alocuri chiar furat, mai ales de spectaculosul

Bătrînul înțelept, prieten al adevărului

să nu o recunoaștem, bine găsit: western-spaghetti. Dar cind Leone — de astă dată sub adevărata-i identitate — a „recidivat”, o dată și încă o dată, făcînd și prozești, el a început să fie luat în serios, atît de în serios, încît s-a ajuns la teoretizări, încercîndu-se a se detecta elementele noi pe care le aducea westernul-spaghetti (termenul era luat acum și el în serios, atît cît poate fi într-o asemenea hazoasă combinație). Inșă westernofilii incoruptibili au suferit, întrebîndu-se ce caută în tiparele genului — sfințite cu talentul și credința unui Ford sau a unui Wyler — cruzimea de dragul cruzimii, violența de dragul violenței, ce caută printre personajele liniare, schematizate, mai mult idei decît caractere, ale acestui basm al americanilor, nou ca și istoria lor, dar supus aceluiași legi vechi, nepoftitul erou de tip Clint Eastwood, cu ochii îngustați și reci ca două lame de oțel și cu inima neutră, hotărîndu-se de partea cui să treacă numai după ce măsoară, cîntărește, chibzuieste. (Mulțumesc, așa poate oricine, westernmanul adevărat trebuie să-și dea seama imediat și fără greș, cu ajutorul celui de al șaselea western-simț al său, de partea cui e adevărul și dreptatea.) După cum, mai încoace, au lăcrimat, — respingînd-o cu inima, dar aplaudîndu-i cu obiectivitate frumusețea, — la „Balada lui Cable Hogue”, acest prohod al westernului cîntat chiar la el a-casă, nădăjduind totuși că este o profeție mincinoasă.

Și, dă Doamne, așa pare să fie. Dintr-un punct cardinal de la antipod,

arta
la arta arta
arta arta arta
arta arta arta arta
arta arta arta arta arta
arta arta arta arta arta
arta arta arta arta arta
arta arta arta arta arta

exterior al westernului, de amplele desfășurări de spațiu, de mișcare. Cadrul natural binecunoscut, a cărui „autenticitate” este garantată de faptul că exterioarele au fost turnate în Cuba, — filmul „Călărețul fără cap” fiind o coproducție sovieto-cubaneză, — este populat de personaje binecunoscute: cavalerul fără teamă și prihană, mișelul capabil de orice, bătrînul înțelept, prieten al adevărului, știind a citi nu numai în sufletul oamenilor, ci și în sufletul naturii, tatăl iubitor dar neputincios, tinerelul cu caș la gură și nobilețe în suflet, proprietarul hrăpăreț de saloon... Și caii... Aproape prea frumoși ca să fie adevărați, — dar sînt! — în orice caz prea frumoși pentru realitatea aspră a westernului care nu le îngăduie să a-rate ca exemplarele din grajdul unui lord, însă noi scuzăm realizatorilor această mică neglijență și binecuvîntăm natura că a creat asemenea patrupede aristocratice. Și, bineînțeles, femeile, — ingerul blond și ingerul brun, — pricina, fără voia lor, a crimei din gelozie. Westernul are de obicei, cauze mai nobile decît omorul din dragoste, dar așa a vrut Mayne Reid, pe care Vainștok îl urmează în general fidel.

În această tentativă, să o spunem explicit reușită, Vladimir Vainștok este ajutat enorm de frumosul actor blond Oleg Vidov, tip ideal de erou romantic, de viking descins în prerie, cu o condiție cascadească mult aplaudată. Vidov duce mai departe imaginea începută de veșnicul Kidd al westernului, John Wayne.

Protagonista feminină Liudmila Saveliieva, „ingerul blond” („ingerul brun” fiind actrița cubaneză Eslinda Nuñez), nu depășește funcția decorativă, însă pe aceasta o îndeplinește cu succes și cu grație.

Nu, Vladimir Vainștok nu ne propune un alt mod de a vedea westernul. Dar merge ferm pe drumul deschis de „Diligența” lui John Ford, irlandezul „de formație western” care doarme în pămîntul Americii frămîntat de copitele atitor cai din filmele sale fără moarte.

Iulia Scutaru

TEATRU

Don Juan azi

Piesa „Don Juan” de Molière este comedia „elevată” despre care Pușkin scria: „Comedia elevată nu se bazează doar pe ris, ci și pe dezvoltarea

caracterelor — și adesea se apropie de tragedie”.

Da, Don Juan al lui Molière nu este numai un tip satiric, el este și o natură efervescentă, în continuă căutare, o fire de artist, un gînditor și un cunoscător profund al psihologiei omenești. De aceea viața acestei personalități ieșite din comun, care neagă credința, morala și conștiința și pierde sub povara insuportabilă a greșit înțelesei „libertăți absolute”, este în felul ei tragică. Molière ne înfățișează tragedia eului hipertrofiat, a unei individualități puternice și generos înzestrate ce și-a ales singură calea răului, a pierzaniei, a morții, care și ea va fi urită, așa cum i-a fost și viața. De aici dublul sentiment al autorului, care își acuză eroul, dar îl și compătimește. De aceea, piesa lui Molière, în pofida elementelor de farsă și bufonadă pe care le conține, este în fond foarte tristă și adinc filosofică și în această privință seamănă cu „Revizorul” de Gogol.

Regizorul Anatoli Efros a pus în scenă piesa la Teatrul de pe Malaia Bronnaia din Moscova, pe care îl conduce. Efros nu a ajuns simplu și dintr-o dată la Don Juan. Ci a străbătut o cale lungă și ocolită, montînd mai întîi piesa „Molière” de Bulgakov, apoi interpretînd el însuși rolul scriitorului francez într-un spectacol cu aceeași piesă realizat pentru televiziune. În felul acesta s-a simțit pregătit să-l „atace” pe Don Juan.

Efros extrage din piesă mai ales sensul de parabolă satirică a ipocriziei și minciunii, sărăcindu-și astfel cu bună știință spectacolul. Probabil că regizorul și-a dorit un personaj apropiat de imaginea de largă circulație a lui Don Juan: seducătorul energic, tipul batjocoritor și blasfemiator, care nu are nimic sfînt, la propriu și la figurat. Și exact așa îl interpretează actorul M. Kozakov. Acesta creează un personaj respingător de ipocrit și cinic, lipsindu-l inevitabil de profunzimea și bogăția de semnificații, de tragismul filosofic al eroului molieresesc. De aceea finalul spectacolului, cînd în jurul lui Don Juan muribund se adună într-un cor mut și acuzator toți aceia pe care el i-a jignit și înșelat, pare oarecum lipit.

Molière a vrut să-și judece și să-și condamne eroul nu numai pentru singurul viciu al prefăcătoriei, ci pentru întreaga-i filosofie de viață, pentru întregul său tip de comportament social. Spectatorii care vor să vadă un Don Juan așa cum îl știu ei îl regăsesc și pleacă mulțumiți. Dar cei care vor un Don Juan de dincolo de inerția unei anumite interpretări, așa cum l-a gîndit Molière, pleacă nemulțumiți.

V. Zaharov

FAȚA NECUNOSCUTĂ
A VEDETELOR

„Păcatul original” al lui Anthony Quinn

În librăriile din S.U.A. a apărut o carte neobișnuită ca și dedicația din prima pagină: „Mamei, care m-a iertat că m-am născut”.

Este vorba de „Păcat original” a

Ostașul muzelor

celebrului actor american Anthony Quinn. Iată deci că, după o vastă activitate cinematografică, care cuprinde 110 filme, Quinn își încearcă forțe-

Duet

le într-un domeniu nou. Primele ecuri sînt cît se poate de favorabile acestui curajos debut al său, pentru că s-a produs la o vîrstă cînd de obicei se fac bilanțuri, nu se începe în proza memorialistică. Și pentru că mult apreciatul artist este un nume care obligă E de ajuns să amintim că Anthony Quinn a candidat de șase ori la Premiul Oscar și de două ori l-a obținut.

Quinn se trage dintr-o mamă indiană și un tată mexican, oameni sărmani care au trudit din greu ca să-l crească. (Nu întîmplător în vasta creație cinematografică predomină tipul omului „mic”, umilit și obidit.) Silit să lucreze de la o vîrstă fragedă, viitorul star a schimbat cîteva meserii, și nu dintre cele mai ușoare. Iar arta a privit-o tot ca pe o meserie, serioasă și grea, care cere muncă și dăruire totală. Quinn a urcat treptele una cîte una, lucrînd fiecare rol, oricît de mic, de parcă ar fi fost esențial (se pare, dealtfel, că el a rostit cel dintîi cuvintele atît de semnificative: „Fiecare rol trebuie jucat de parcă ar fi ultimul”. Și dacă cumva nu sînt ale lui îi vin ca turnate). Și totuși, ce ciudat! Ajuns pe culmile celebrității, Quinn a mărturisit nu o dată că nu se simte fericit. De fapt, dacă ne gîndim mai bine, nu-i deloc ciudat. Quinn nu a alergat după celebritate. El duce o viață foarte retrasă, ferită de indiscreții și scandaluri publicitare, este un soț și un tată ireproșabil. Arta l-a interesat ca mod de exprimare și de existență, ca meserie, cum am mai spus, singura posibilă. Credința în artă i-a susținut moralul și în timpul gravei boli care l-a lovit, cum scria cu amărăciune un critic vest-german, „cînd cariera sa atinsese apogeul, iar numele său strălucea simultan, cu litere de neon, deasupra celor mai mari trei cinematografe newyorkeze”.

Ca un luptător adevărat, Quinn a izbutit să învingă boala și să se întoarcă la creație. Cartea „Păcat original” nu a fost dealtfel singurul său debut. Actorul a debutat recent și ca regizor, ecranizînd romanul lui Hemingway „Peste riu și printre arbori”.

Cît despre carte, ea este povestea vîlleii artistului. Firul narațiunii este din cînd în cînd rupt de un băiețel, un mic mexican zdrențăros de 11 ani, în care nu e greu să-l recunoaștem chiar pe autor. Băiețelul persiflează, pune la îndoială, neagă tot ce a dobîndit în viața Anthony Quinn.

Publicul cititor are toate motivele să aștepte cu interes cea de-a doua carte pe care actorul se pregătește să o scrie și care va avea de asemenea un caracter autobiografic.

L. Gazin

REFLECTOR

Regizorul sovietic Vladimir Rappoport ne va prilejui o „întîlnire cu Siqueiros”, marele pictor mexican de cîrînd decedat, prin intermediul unui film documentar.

Actrița cehă Jaroslava Schallerová va fi frumoasa codană în filmul „Valea frumoasei codane”, pe care îl semnează Jiří Hanibal.

tehnica
tehnica tehnica
tehnica tehnica tehnica
tehnica tehnica tehnica
tehnica tehnica tehnica
tehnica tehnica tehnica
tehnica tehnica tehnica
tehnica tehnica tehnica
tehnica tehnica tehnica

formă o anumită parte din energia incidentă în energie electrică. Din păcate, această fracțiune este mică: 11 la sută.

Așadar, pentru a obține energii puternice, e nevoie de suprafețe întinse. Dar bateriile sînt lipite pe substraturi rigide, în „faguri de miere”, care au o anume greutate. Or, cu cît un satelit e mai greu, cu atît lansarea lui pe orbită e mai costisitoare. Așa se face că pînă acum generatoarele solare nu pot furniza de obicei decît puteri de ordinul unui kilowatt. Cel mai puternic generator utilizat pînă astăzi, acela al lui „Skylab”, furnizează 24 de kilowați, produși de 4 panouri a câte 3 kilowați și de 2 panouri a câte 6 kilowați.

Pentru viitoarele misiuni spațiale și îndeosebi pentru proiectele de stații orbitale a căror durată de viață ar urma să fie de circa zece ani, va fi nevoie însă de puteri mult mai mari. Se vorbește chiar de generatoare solare de 100 de kilowați. Panourile rigide n-ar mai putea să răspundă la aceste cerințe mult sporite pentru motivele expuse mai sus. Încît speranțele se îndreaptă acum către panouri suple, care ar fi ușoare și, în plus, pliante.

Sistemul de alimentare cu energie a unei nave spațiale nu se compune însă numai dintr-o sursă de energie (bateria solară), ci și dintr-o rezervă de energie (baterii de acumulare) și dintr-un dispozitiv de distribuție și de condiționare a energiei. Puterea debitată este în funcție de dimensiunile rețelei de baterii și de orbita și durata satelitului. Bateriile solare transformă lumina radiată de Soare în energie electrică, însă cu o condiție ușor de înțeles: să fie expuse radiației. Așa se explică și rolul bateriilor de acumulare, care se află acolo pentru a debita curent atunci cînd satelitul este în umbra Terrei și în cursul virfurilor de consum.

În cazul sateliților sincroni — care se rotește pe orbită cu o viteză egală cu aceea a Pămîntului și par deci immobili în raport cu acesta — ale căror rețele de baterii solare trebuie să furnizeze curent timp de 22 ore pe zi, bateriile pot fi plasate pe corpul cilindric al sateliților, în așa fel încît o parte din ele să fie îndreptată totdeauna către Soare.

Bateriile solare utilizate acum sînt compuse din semiconductoare cu siliciu. Tensiunea electrică la naștere în momentul cînd lumina, care pătrunde înăuntrul lor, eliberează sarcini electrice mobile, electroni. Bateriile solare au, cum am văzut, un unic cusur — dar nu neglijabil — al unui randament prea mic. Se poate însă prevedea că ameliorările care se vor aduce în transformarea energiei solare le vor sporii randamentul pînă la 20 la sută. În felul acesta pe aceeași suprafață se va putea colecta curînd de două ori mai multă energie. Iar noua tehnică a structurilor suple permite să se mizeze pe suprafețe foarte mari (100 kilowați corespund cu circa 1000 metri pătrați) și deci să se colecteze și mai multă energie.

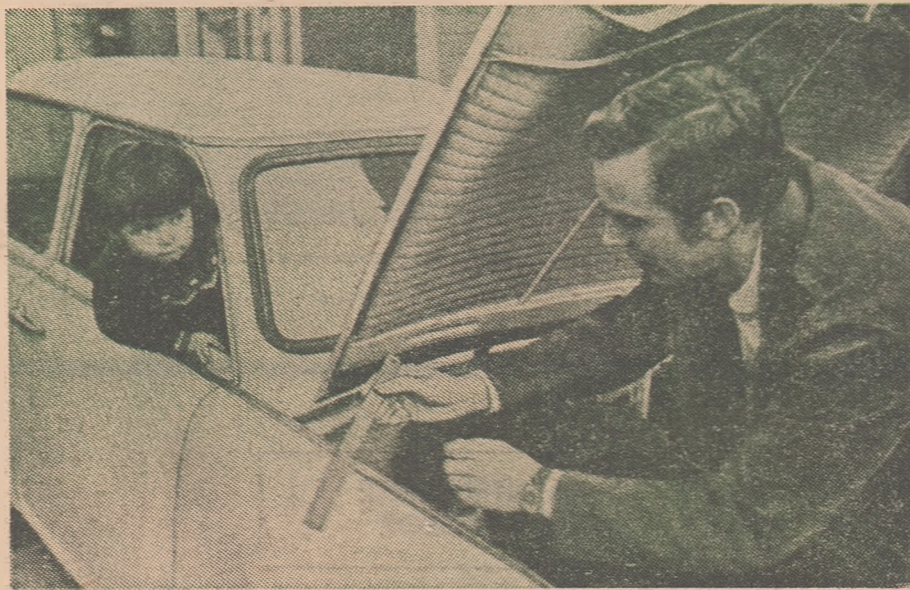
Bateriile de generatoare suple sînt lipite pe folii de material plastic înfășurate în jurul unui braț rigid care se poate desfăce. Sistemul care permite desfacerea acestuia este de altfel și partea cea mai delicată și a căreia, în consecință, i se acordă acum cea mai mare atenție. Pliat la lansare, panoul trebuie să se deschidă atunci cînd satelitul se află pe orbită, cu alte cuvinte cînd nu mai există gravitație. Așadar e nevoie de un motor. Oricum, se crede că ele vor putea fi operaționale, pentru prima oară, în cursul anului viitor.

PEDAGOGIE

La trei ani, științe exacte...

S-a calculat că un copil de patru ani pune pînă la o mie de întrebări pe zi. Lucrul nu trebuie să ne mire, căci pînă la cinci ani copiii deprind circa jumătate din toate cunoștințele pe care le dobîndesc în tot cursul vieții. De aceea,

descoperă și înțeleg o mulțime de lucruri interesante. Aceste cunoștințe sînt „predate” prin intermediul jocurilor și cîntecelor. Eroii cercetează, de pildă, pe o bucățică de sticlă fumurie înregistrarea propriei lor voci, construiesc un te-

Familiarizat de mic cu caii-putere

mulți părinți se întreabă: în ce direcții să le fie canalizată această sete de cunoaștere?

Desigur, uimitoarea receptivitate a copiilor e folosită pentru a-i învăța, încă de la vîrsta preșcolară, limbi străine, muzică, balet etc. Nimeni nu s-a gîndit însă să-i familiarizeze cu domeniile ale științei, cu fizica de pildă. Deși, dacă ne-am duce cu gîndul într-un trecut mai îndepărtat, ne-am aminti, poate, că acum o sută de ani copiilor li se citea dintr-o lucrare a lui Pestalozzi care cuprindea multe noțiuni despre universul înconjurător, ba chiar și despre aluminiu, care abia fusese descoperit.

Într-adevăr, pentru copii lucrurile care-i înconjoară sînt în egală măsură simple și complicate, intrucît ei percep universul așa cum este el în realitate. Astăzi copiii știu și „înțeleg” de la trei ani că Pămîntul este un imens glob. Altminteri cum s-ar roti sateliții în jurul lui? Acum un secol însă aceeași noțiune era cu greu admisă chiar de cele mai luminate minți. Dacă Pămîntul este un glob în rotire, cum de nu se varsă apa din mări și oceane? se întreba atunci mulți adulți.

Cu cît în mintea copiilor se întipăresc mai multe noțiuni, cu atît mai ușor își vor însuși ei mai tirziu noțiuni mai complicate. Aceasta este cheia celei mai importante rezerve de timp a omului modern „condamnat” de civilizație să învețe, să acumuleze noi cunoștințe în tot cursul vieții.

„Am văzut cai, am condus un cal!” povestește cîte un copil de la oraș care și-a petrecut vacanța în sat. Sau: „Potcoava este o bucată de fier, un fel de magnet!” explica un băiețel unui prieten de-al lui. Născuți și crescuți la oraș, copiii aveau o noțiune mai clară despre mașini sau magnet decît despre cal sau potcoavă.

Dar deprinderea de cunoștințe exacte în primii ani ai copilăriei nu înseamnă cumva o „specializare” prea timpurie? — se întreabă totuși uneori părinții. În nici un caz, sună prompt răspunsul specialiștilor. Cu cît copiii încep să cunoască mai devreme universul real, cu atît vor deveni ei peste ani mai activi, mai curajoși, mai dinamici, indiferent de meseria pe care și-o vor alege. Între trei și cinci ani este perioada cînd curiozitatea copilului față de universul înconjurător se manifestă cel mai aprig, cînd el asimilează cel mai bine legăturile obiective dintre lucruri și fenomene.

Orice încercare de a-l ajuta în această direcție este, de aceea, cît se poate de utilă. Plecînd de la acest principiu, postul de televiziune din Novosibirsk a organizat, de pildă, un ciclu de „lecții” de fizică distractivă pentru copiii mici. Este de fapt vorba de tot atîtea răspunsuri la obișnuitele întrebări ale preșcolarilor. Fiecare emisiune este un mic program muzical în cursul căruia două personaje, copii de-o vîrstă cu cei cărora le este destinată emisiunea,

lefon din cutii de chibrituri etc. Împreună cu ei cîntă, se joacă și gîndesc și micii telespectatori. Cîntînd, ei își însușesc astfel noi cunoștințe despre universul încăperii lor, despre stradă, rîu, pădure etc.

BIOLOGIE

Globulele albe, deopotrivă aliați și dușmani

Avînd un diametru de numai cinci miimi de milimetru, globulele albe, aliații naturali ai organismului împotriva microbilor, au putut fi văzute și fotografiate abia anul trecut, grație dezvoltării microscopului electronic. Cu acest prilej s-a descoperit că există de fapt două tipuri de limfocite: unul neted, denumit T, care este fabricat de timus, și unul grunjos, tipul B, produs în măduva osoasă.

Organismul are două sisteme de apărare împotriva infecțiilor, fapt cunoscut de mai mult timp, dar neexplicat pînă acum. Sistemul umoral își datorează numele faptului că apără organismul împotriva infecției provocate de agenții patogeni care pătrund în circulația sanguină și în alte lichide din corp. Limfocitele B, concentrate îndeosebi în splină și ganglionii limfatici, produc anticorpi numiți

circulanți, deoarece „se varsă” în lichidele respective și acționează direct asupra microorganismelor, care constituie antigene. Al doilea sistem imunitar a căpătat acum denumirea de sistemul celulelor T, din cauza rolului timusului în geneza acestor celule. El acționează în felul următor: își „trimite” celulele la locul unde s-a infiltrat un antigen. Acolo limfocitele T se înmulțesc repede și distrug celulele care conțin sursa de antigen. Ele joacă un rol deosebit de important în infecțiile care atacă grav țesuturile, cum sînt tuberculoza și unele infecții virotice. Dar tot ele sînt răspunzătoare de respingerea grefelor. La oamenii sănătoși, li se atribuie funcția de barieră împotriva cancerului.

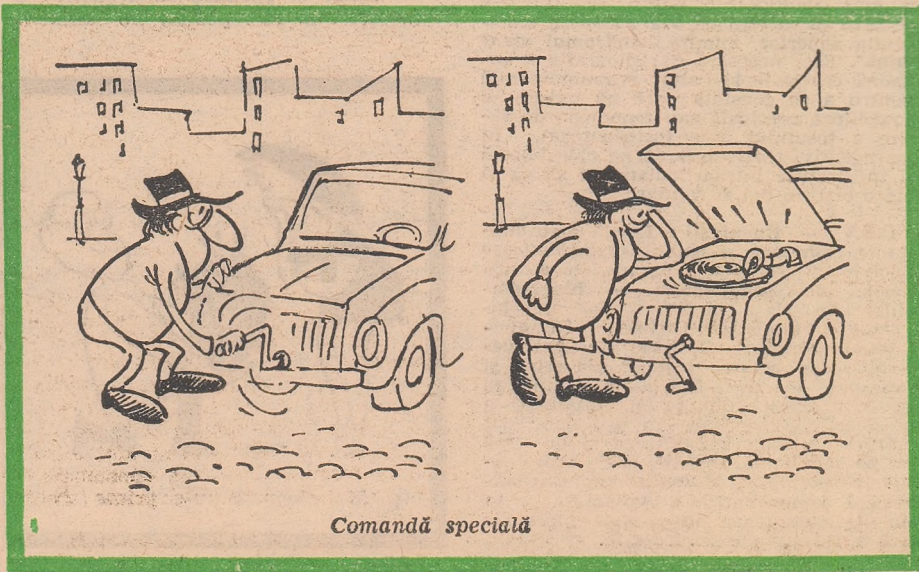
Proporția normală dintre cele două tipuri de celule este: 20 la sută limfocite B față de 80 la sută limfocite T. Variația acestei proporții în singele unui bolnav dă deci o imagine exactă asupra stării în care se află sistemul lui imunitar. Determinarea cantitativă și calitativă a limfocitelor va avea diverse aplicații: stabilirea originii bolilor imunitare (genetică și ereditară sau dobîndită în urma modificării sistemului de către factori externi), identificarea diverselor forme de leucemie, atacarea celulelor leucemice singure și crutarea limfocitelor indeme etc.

Răspunsul imunologic este desigur necesar unui organism atacat de agenți infecțioși, dar, după cum se știe, uneori această reacție de apărare devine nocivă. Este cazul reacțiilor alergice, al respingerii grefelor și al imunității Rh dobîndite de o mamă cu singele Rh negativ față de copilul pe care-l poartă și care este Rh pozitiv. Metoda folosită în general împotriva acestui tip de reacție este distrugerea întregului sistem imunitar cu raze X sau substanțe chimice. Or, identificarea rapidă a limfocitelor B și T ar putea duce la găsirea și introducerea unor medicamente specifice fiecărui tip. În felul acesta, la un bolnav care este pregătit pentru o transplantare, s-ar scădea numărul sau activitatea celulelor T, răspunzătoare de fenomenele de res-

Mărită de 13 000 de ori, o globulă albă de tip B, care ne protejează de obicei împotriva microbilor

pingere, și s-ar lăsa intacte celulele B, care ar continua să asigure apărarea organismului împotriva infecțiilor. S-ar realiza astfel o imunopresiune selectivă, cu mult mai puțin pericolosă decît cea totală, care face ca, imediat după transplantare, orice infecție să fie mortală. Același principiu ar putea fi aplicat și în leucemie, pentru a ataca doar celulele atinse, fie ele B sau T, și a menține, cel puțin în parte, rezistența bolnavului la infecții.

Comandă specială

Poșta medicului

NICU G. — București: Marea majoritate a blefaroconjunctivitelor se produce printr-un mecanism alergic, factorii favorizanți fiind: praful, vântul, frigul, fumul sau lumina excesivă. Tratamentul prescris dv. este corespunzător, însă, cum vă spuneam, alergiile oculare sînt recidivante. Vă recomandăm să încercați și aplicații de unguent oftalmic cu kanamicină, sub pansament ocular, de 1—2 ori pe zi.

Z.L. — Huși: Nu știm cînd spațiul, oricum destul de redus, ne va îngădui să publicăm un articol privind teoriile părintelui psihanalizei, Sigmund Freud. Vă sfătuim deci să citiți atît de utila monografie „Introducere critică în psihanaliză” de dr. V. Săhleanu și dr. I. Popescu-Sibiș, „Problematika omului” de C. Ionescu-Gulian, „Etica și psihanaliza” de Vasile Dem. Zamfirescu și „Introducere în psihologia medicală” de dr. G. Ionescu, cîteva lucrări în care metoda psihanalitică este amplu analizată din diferite unghiuri de vedere.

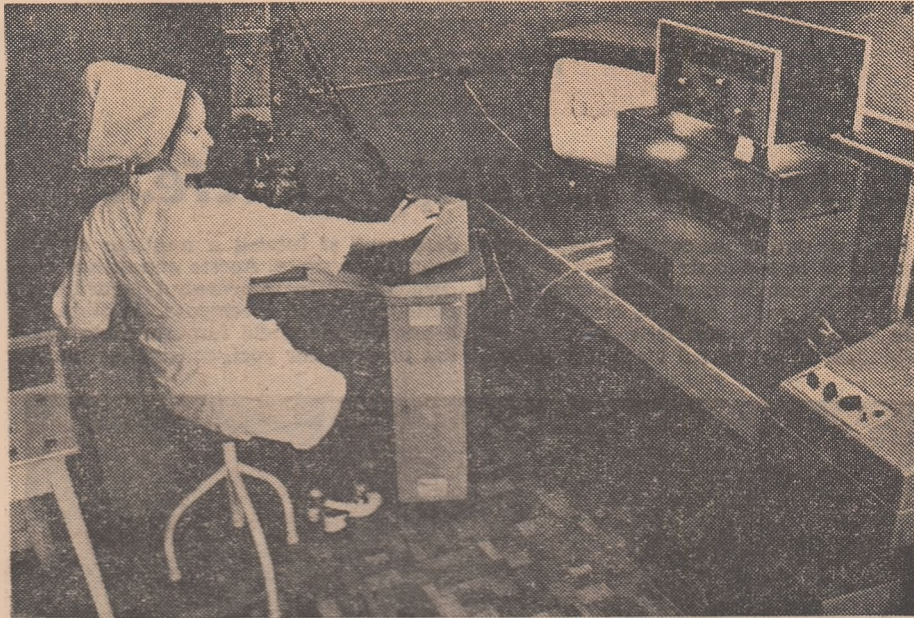
VENERA — Năsăud, jud. Bistrița: După părerea noastră, rezultatul primei analize fusese fie eronat, fie schimbat din greșeală cu al altei persoane (se mai întimplă). Ceea ce ni se pare mai grav este însă că dv. vă aflați în pragul unei așa-numite „nevroze obsesiv-fobice”, cu o fixație pe o boală pur imaginară. Ce-i de făcut în cazul acesta? Să urmați sfatul marelui Caragiale: să nu cădeți „din fantasmă în ipohondrie”, fiindcă atunci va fi rău, foarte rău...

ANNA C. — Com. Voșlobeni, jud. Harghita: Diverticuli duodenali, congenitali (din naștere) sau dobîndiți, sînt dilatații ale peretului duodenal, avînd o frecvență mai mare deosebi după 45 de ani. Simptomele sînt asemănătoare celor din ulcer sau colecistită (cu care se face de altfel diagnosticul diferențial), constînd în colici sau dureri abdominale, icter prin compresiunea căilor biliare, dureri epigastrice cu iradiere spre stînga. Tratamentul este în special dietetic: la început lactovegetarian, apoi progresiv piureuri de legume, brînzeturi proaspete, unt, ouă moi, carne fiartă, compoturi. Mese mici și frecvente; se elimină legumele dure (castraveți, ridichi, gulii, varză), leguminoasele, condimentele iritante, băuturile alcoolice, alimentele prăjite. Ca medicație: Lizadon sau Bergofen, în caz de dureri, Gastroseol, în caz de hiperaciditate, Naposim ca anabolizant. Tratamentul chirurgical are indicații numai în cazul unor complicații și constă în excizia „sacului” format de dilatație.

CORALIA ARGINTARU — București: 1) Necesitățile calorice ale omului variază în funcție de muncă, sex și vîrstă. În funcție de munca pe care o prestează: un adult în repaus are nevoie de 25 calorii pe kilogram/zi, un funcționar — 30 calorii, o muncă cu efort fizic mediu — 35 calorii, cu efort fizic mai intens — 40 calorii, iar cu efort fizic foarte mare 45-50 calorii sau chiar mai mult. 2) Bărbatul are nevoie de mai multe calorii decît „sexul slab”; de exemplu, un bărbat în vîrstă de 30 de ani consumă în medie 3000 de calorii pe zi, în timp ce o femeie de aceeași vîrstă numai 2500 calorii. 3) De la 45 de ani, nevoile calorice sînt mai reduse atît la bărbat cit și la femeie; peste 50 de ani, consumul caloric trebuie să scadă cu cel puțin 10%, iar peste 60 de ani cu 15-20%. 4) Cantitatea de calorii conținută în 100 g. din următoarele alimente: carne slabă de vacă — 118 calorii; carne grasă de vacă — 226; carne de porc slabă — 148; carne de porc grasă — 338; 1 ou — 85; piine albă — 282; piine neagră — 245; piine intermediară — 255; lapte — 67; unt — 806; ulei de floarea-soarelui — 929; untură de porc — 928; zahăr — 410; ciocolată cu lapte — 603; cartofi noi — 80; fasole verde — 33; ceapă — 51. 5) Un regim rațional va asigura proporțional furnizarea numărului necesar de calorii: 50-60% din totalul caloric — glucide; 15-20% — proteine; 25-30% — grăsimi (după datele prof. dr. doc. Iulian Mincu, șeful Clinicii de nutriție și boli metabolice a Spitalului dr. I. Cantacuzino).

I. SURDU — Com. Copăceni, jud. Ilfov: 1) Să nu faceți ca Haplea din poveste care și-a luat măsura picioarelor, și-a notat-o pe un petec de hirtie, apoi s-a dus la prăvălie și a găsit o pereche de pantofi care păreau să-i vină bine, dar n-a cumpărat-o pentru că uitase acasă petecul cu măsurile! 2) După simptomele descrise se pare că suferiți de o afecțiune a membrului superior, numită „sîndromul umăr mină”. Este necesară o radiografie a coloanei cervicale și alta scapulo-umerală pentru a se constata dacă nu există o spondiloză cervicală sau fenomene de rărire a țesutului osos (osteoporoză). În caz negativ, corticoterapia pe cale bucală și infiltrațiile intraarticulare cu xilină și hidrocortizon pot fi salutare.

C.E.V. — București: Există unele substanțe psihotone și psihoenergizante (care „hic și illic” sistemul nervos și alungă stările de somnolență — hipersomniile) din clasa amfetaminelor (Meclorfenoxat, Centedrin-Richter, Ritaline-Ciba, Encephabol, Crelizin, Lecitină vegetală), dar acestea trebuie prescrise și controlate medical. Noi v-am sfătuit să faceți în fiecare dimineață, înainte de a vă duce la serviciu, un duș sub jet puternic alternativ cald-rece și de 2-3 ori pe săptămînă, masaj sau vibromasaj corporale: ca medicamente, dimineața 1 comprimat de vitamina B₆, iar în cursul zilei (dacă nu sînteți hipertensiv!) 1-2 ceșcuțe de Nescafé.

Aparatură modernă pentru diagnosticarea cancerului. (Intr-un dispensar din Riga)

Foto: A. Bogatirov (A.P.N.)

LA ÎNTREBĂRILE CITITORILOR

Alimentația vîrstnicilor — cît, ce și cum (II)

Se știe că mulți bătrîni decedază prematur, ca urmare a bolilor cauzate de supraalimentație. Ce-i drept, nu există o dietă care să împiedice îmbătrînirea ori să poată întineri pe cineva. Dar, fără îndoială, organizarea corespunzătoare a alimentației poate îmbunătăți foarte mult „speranța de viață”. În practică, tendințele principale ale unei hrane raționale s-ar putea rezuma în următoarea frază: **concentrație maximă a conținutului de substanțe nutritive esențiale pe unitate de calorii, adică abundență de proteine, vitamine și substanțe minerale; cantități cît mai reduse de grăsimi și glucide.**

În funcție de aceste principii de alimentație, se fac următoarele recomandări pentru grupele mai importante de alimente:

— **carne și preparate de carne:** numai carne slabă (vițel, vită, vinat, păsări slabe) și mezeluri slabe în cantități minime de 100—150 g/zi. Se va prefera fierberea sau frigerea la grătar;

— **pește:** pește slab, de orice tip, pregătit cu puțină grăsime;

— **lapte:** zilnic 1/2 litru, pe cît posibil degresat (zer, lapte smîntînit, iaurt slab);

— **brînzeturi:** numai sorturile de brînzeturi slabe (max. 40% grăsimi), brînză de vaci slabă, din abundență;

— **ouă:** pînă la un ou întreg zilnic, fiert sau omletă spumoasă. Albuș de ou — în cantități nelimitate.

— **grăsimi:** zilnic 20—30 g (unt, margarină pentru gătit sau desert), 10—20 g ulei de floarea-soarelui sau porumb (la legume, salată, crudități);

— **piine, produse de panificație și paste făinoase:** cantități zilnice totale pînă la 125 g (circa 500 calorii), de preferință produse integrale (piine neagră, piine de graham, piine de seară prăjită, fulgi de ovăz);

— **zahăr și produse zaharoase:** a-

daus cît mai mic posibil în alimente

și băuturi (maximum 30 g/zi). Pe lîngă aceasta, miere și marmeladă pînă la 30 g/zi. Reținerere de la dulciuri;

— **cartofi:** cantități totale zilnice pînă la 150 g, corespunzînd cu 3—4 cartofi de mărime mijlocie (circa 120 de calorii);

— **legume:** în cantități mari la fiecare prînz, cel puțin 400—500 g, dintre care circa o treime crudități (salată, roșii, ridichi negre sau de lună etc.). Pregătite cu grăsimi puține și pe cît posibil fără adaosuri de făinoase;

— **fructe:** cel puțin 400 g zilnic. Jumătate din ele pot fi consumate conservate și congelate. Supliment de fructe proaspete la 2—3 mese zilnice, deosebi în locul preparatelor dulci, al produselor de panificație etc. Fructe uscate înmuiate sau sucuri proaspete de portocale și grepfruturi, în cazurile cînd dintr-un motiv oarecare nu există cantitățile dorite de fructe;

— **condimente:** utilizarea pe scară largă a tuturor posibilităților de condimentare face parte din mijloacele auxiliare indispensabile pentru pregătirea unei hrane gustoase destinate vîrstnicilor. Nu sînt necesare limite în alegerea condimentelor, cu excepția sării de bucătărie, care nu trebuie utilizată în cantități prea mari;

— **băuturi:** în general cantitățile de lichide nu trebuie limitate. Sînt permise cafeaua și ceaiul negru, de asemenea vinul și berea în cantități moderate, precum și obișnuitul păhăreț de coniac sau rom. La utilizarea regulată a băuturilor alcoolice trebuie însă ținut seama de conținutul în calorii al acestora (7,1 cal/g).

Îată mai jos un tabel cu cantitățile zilnice de alimente necesare persoanelor în vîrstă:

Lapte 400 g
Carne și preparate de carne 100—150 g
Pește și preparate de pește 100—150 g (slab)
Brînză de vaci 400 g (slabă)
Brînzeturi 20 g (40% grăsimi)
Legume fără resturi 400 g
Fructe fără resturi 400 g
Cartofi fără coajă 150 g
Piine 200 g
Miere, gem, marmeladă 25 g
Zahăr 30 g
Grăsimi (unt sau margarină) 25 g
Grăsimi pentru gătit (ulei) 10 g

Valoare nutritivă

Calorii 2000
Proteine 70—80 g
Grăsimi 60—70 g
Calcium 900 mg

După cum se vede din tabelul de mai sus, alimentația vîrstnicilor trebuie să păstreze, pe cît posibil, caracte-

esculap
esculap esculap
sculap esculap escula
lap esculap esculap escu
esculap esculap esculap
culap esculap esculap escu
p esculap esculap esculap e
sculap esculap esculap escula
lap esculap esculap esculap e

terul alimentației integrale și să nu caute să schimbe prea mult din deprinderile deja formate.

Principiul alimentației integrale trebuie abandonat numai în cazuri speciale ca, de pildă: capacitate de soliditate redusă a stomacului și tubului intestinal (regim de cruțare gastro-intestinală), insuficiența organelor de masticatie, tendința la edeme sau hipertensiune arterială (alimentație săracă în clorură de sodiu), diabet (regim alimentar pentru diabetici).

Înlăturarea erorilor în alimentație va fi cu atît mai eficientă, cu cît va fi inițiată mai din timp. Se știe că, odată cu înaintarea în vîrstă, orice încercare de reeducare alimentară devine mai problematică, reinstruirea devine mai dificilă, iar atitudinea vîrstnicului față de „constringerile” dietetice, mai refractară.

ORIENTĂRI NOI

Tratamentul chirurgical al hipertensiunii arteriale

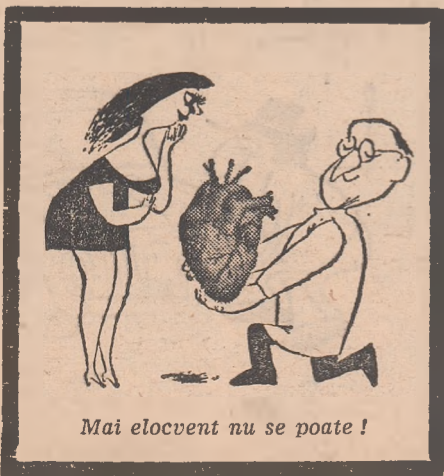
Hipertensiunea arterială secundară anumitor afecțiuni organice constituie o indicație majoră pentru tratament chirurgical, care ar reprezenta — după expresia specialiștilor — „o baghetă magică ce transformă viața”. Cu toate acestea, hipertensiunea secundară nu reprezintă decît 10% din formele de hipertensiune, în cele mai multe cazuri fiind vorba de așa-numita hipertensiune esențială, fără o cauză propriu-zis organică. Ce eficacitate poate avea deci în aceste împrejurări chirurgia?

Tehnica chirurgicală constă aici în rezecția nervilor simpatici și splanhnici bilaterali (totală de o parte și jumătate sau două treimi de cealaltă parte). Intervenția necesită pentru bolnav trei săptămîni de spitalizare și alte trei luni de convalescență și nu prezintă absolut nici un risc.

Indicațiile intervenției chirurgicale nu privesc însă formele cu evoluție rapidă, valori ridicate ale tensiunii arteriale, greu suportate și necontrolate medical. În aceste forme domină cîteva factori: creșterea intermitentă a tensiunii, pusee hipertensive în pofida oricărui tratament, accidente neuro-vasculare, insuficiențe cardiace, leziuni renale.

În ansamblu, rezultatele chirurgicale pot fi considerate ca fiind excelente sau bune în 70% din cazurile operate, tensiunea arterială devenind normală (în unele cazuri chiar subnormală), bolnavul putîndu-și relua ocupațiile sale obișnuite, cu respectarea firește a unor reguli alimentare și de trai.

În acest context, trebuie să adăugăm însă că ar fi o greșeală să opunem tratamentul chirurgical celui medical. În realitate, acțiunea acestor două terapii nu este nici anuloagă, nici comparabilă ci, într-o oarecare măsură, complementară. Fără îndoială că asocierea tratamentului medical sporște șansele de vindecare sau ameliorare pentru încă o parte din bolnavii supuși tratamentului chirurgical, cu condiția, firește, să nu se intervină prea tîrziu, iar leziunile rinichilor să fie moderate.

Mai elocvent nu se poate!

NOUA ZEELANDĂ

Bere, rugby și curse de cai

Prima întrebare pusă de obicei străinilor de către neozelandezi este: „Cum vă place la noi?” Căci nu se îndoiesc că vor căpăta un răspuns plin de elogii.

Și, într-adevăr, când vizitezi Noua Zeelandă îți dai număidecît seama cît de generoasă e natura ei: văi liniștite străbătute de riuri molcome, lacuri albastre și lanțuri de munți acoperiți cu zăpadă și ghețuri, vulcani fumegînd și gheizere care aruncă spre țării jeturi de apă fierbinte. Iar dacă la acestea se mai adaugă animale și plante care nu există decît în Noua Zeelandă ca, de pildă, pasărea kivi sau o specie foarte veche de ferigă, înaltă de cîțiva metri, e cît se poate de clar de ce neozelandezii au bune temeuri să fie mindri.

În cele două insule mari, dar înguste — Insula de Nord și Insula de

comparte oamenii în timpul cutremurelor.

Și totuși la prima privire viața în insule pare uimitor de calmă. Căsuțele de lemn vopsite în tot felul de culori, cu acoperișuri de țigla și gazon în jur, dau o impresie de mulțumire și bunăstare. Locuitorii acestei țări pierdute în apele din zona sudică a Pacificului par rareori preocupați de evenimentele care se petrec pe alte meleaguri, pe alte continente. Mai în glumă, mai în serios neozelandezii afirmă chiar că cel mai mult pe lume îi interesează berea, rugby-ul și cursele de cai. În sprijinul acestei afirmații ei citează următoarele argumente: în privința consumului de bere Noua Zeelandă se situează pe unul din primele locuri în lume; selecționata de rugby este și ea foarte puternică; iar caii lor sînt la

Wellington, capitala Noii Zeelande

Sud —nu există nici o așezare ome-nească la o depărtare mai mare de 130 km de ocean, încît toată țara este bîntuită de vînturile Pacificului. Iar la Wellington, capitala țării, nu există de fapt nici o zi în care să nu sufle vîntul, căci orașul se află pe țărnuțul strîmtonii Cook, unde masele de aer circulă ca într-un tunel aerodinamic.

Evident, locuitorii s-au deprins cu acest fenomen, care a devenit parte integrantă din modul lor de viață, subiect de ineputabile glume și anecdote, de caricaturi etc. Deși uneori vîntul poate pricinui și tragedii. Dar el nu trebuie uitat nici chiar pe o vreme relativ calmă, căci uneori o rafală puternică poate răsturna pînă și un automobil. Așa încît în această țară există indicatoare de circulație cum nu cred să mai fie altundeva. Ele vestesc: „Atenție, vînt!”

Dar Noua Zeelandă nu e bîntuită numai de vînturi. Seismografele înregistrează anual circa 700 de cutremure. Din cauza unora din aceste mișcări ale scoarței terestre se crapă zidurile caselor, alunecă drumuri, mor oameni. În birouri, instituții, întreprinderi, sînt afișate la vedere instrucțiuni cu privire la modul cum trebuie să se

fel de iuși și de rezistenți ca și cei mai buni cai din Lumea Veche sau Nouă.

Dar e de ajuns să stai cîteva zile în Noua Zeelandă ca să-ți dai seama că locuitorii ei au și alte griji, ba chiar mai mari decît cursele de cai și rugby-ul și că întinderile oceanului nu sînt pentru ei o barieră care-i izolează de problemele vremii noastre.

Ploile abundente și clima blîndă permit ca tot timpul anului să se cultive o iarbă suculentă. Căci acolo iarba e într-adevăr cultivată. Pămîntul este îngrășat și apoi însămînțat. Așa se explică și marea număr de oi și vite cornute, marile cantități de lînă și produse lactate.

Mulțumită caracterului intensiv și utilizării celor mai perfecționate metode de lucrare a pămîntului, agricultura este foarte rentabilă.

Clima oceanică blîndă îi scutește pe fermieri să construiască adăposturi acoperite pentru oi și vaci; acestea pot viețui tot timpul anului la loc deschis, pe pășuni. Încît s-ar părea că viața fermierului nu e prea grea.

— Dar lucrurile nu stau așa, mi-a explicat un fermier. Ia încercați să faceți singur totul și o să vedeți că n-o să aveți o clipă liberă.

Ferma lui cuprinde în special pășuni, care se întind pe versantele unor coline înalte. Un gard viu împarte pășunile în mai multe zone. Cînd animalele consumă iarba dintr-unul din aceste sectoare, fermierul le trece pe un altul.

— Iar ca să înțelegeți de ce e munca foarte grea, a continuat interlocutorul meu, am să vă spun cîte am de făcut. De două ori pe zi mulg vacile. Trebuie să controlez pășunile, să văd ce fac animalele, să repar construcțiile, să reinnoiesc contractele etc. etc. Și tot așa în fiecare zi, inclusiv duminica, căci vacile trebuie mulse și atunci.

În Noua Zeelandă fermierii sînt mult ajutați de cîini. Aceștia sînt „antrenați” în școli speciale. Executînd zilnic pînă la 20 sau chiar mai multe ordine ale stăpînului, ei înlocuiesc, se consideră, cîțiva lucrători. În fața noastră, la un fluierat al interlocutorului, un cîine a împărțit turma de oi în două, apoi din grupul din stînga a ales exact zece animale —

cite îi trebuiau fermierului — și le-a minat la tuns.

După cîteva zile petrecute la Wellington am plecat să vizitez Bluff, cel mai sudic port din țară. Pe acolo se exportă carnea de batal și vită și tot acolo se află întreprinderi de prelucrat stridii și homari pescuiți din bancurile care plutesc pe lîngă țărnuț.

Cînd am ajuns în port, un vînt puternic stîrnise valuri înalte și priveam cu teamă micile ambarcațiuni care săltau neputincioase pe marea agitată.

Insoțitorul meu m-a condus pe o colină înaltă, de unde se putea vedea bine splendida panoramă a portului și a insulei vecine, Stewart — adăpost pentru pescari și loc preferat de odihnă în timpul verii pentru amatorii de singurătate.

La Bluff mai există însă și un combinat de aluminiu, construit de concernul „Comalco”, care lucrează acum cu aproape întreaga capacitate, dînd anual mai bine de 100 000 de tone de aluminiu. Cu toate că cea mai mare parte a capitalului investit în întreprindere este străin (americano-australian și japonez), iar Noua Zeelandă utilizează numai o mică parte din metalul obținut, construirea și intrarea ei în funcțiune înseamnă un pas în direcția micșorării dependenței aproape totale a țării de exporturile agricole.

În ultimul timp se iau intense măsuri și pentru o cît mai vastă utilizare a bogățiilor naturale, pentru crearea unei industrii proprii. A fost construită, de pildă, o uzină metalurgică care asigură o parte din nevoile interne de fontă și oțel. A sporit exportul de lemn. Căci Noua Zeelandă are mari resurse lemnoase: pinii atîng „vîrsta industrializării” la 12—14 ani. Și se tinde ca, la sfîrșitul acestui deceniu, cel puțin patru cincimi din lemn să fie exportat prelucrat.

Mari speranțe sînt puse și în industria turistică, care în ultimii ani și-a dublat beneficiile. Se construiesc hoteluri, moteluri, pensiuni, se amenajează și se îmbunătățesc căile de comunicații.

E. Pozdneakov

ITALIA

Manuscrisele lui Leonardo

Am rupt trei măslin verzi și tari. Am mușcat dintr-una și gura mi s-a umplut de un gust amar, care nu m-a părăsit mult timp. De fapt luasem fructele ca amintire, pentru că erau rodite de un pom bătrîn aflat lîngă casa unde s-a născut Leonardo da Vinci. Cum un măslîn trăiește 300—400 de ani, înseamnă că în livada aceea nu s-a schimbat decît o generație de pomi din vremea cînd maestro Piero, notar florentin, venea pe sinușul drum, de pe malul Arno-ului, la mica-i proprietate de lîngă actualul orașel Vinci, pentru a-și vedea copilul născut, în afara căsătoriei, de o țărăncă pe nume Caterina.

Era vorba, de fapt, de o grădină, o căsuță cu două încăperi, și acelea aproape fără ferestre — căci așa era mai răcoare — și de o construcție separată cu un cuptor mare la parter și o pivniță încăpătoare pentru vin și ulei de măslină.

Colinele toscane sînt învăluite de o

liniște odihnitoare. E bine că în preajma căsuței nu s-a schimbat aproape nimic, că nu s-au ivit negustori de suvenire și răcoritoare, că încăperile n-au fost împodobite cu mobilă „de epocă”. Pentru asta există un muzeu, la care se poate ajunge coborînd o alee de măslini, în orașelul Vinci. Muzeul este instalat în castelul medieval al conților Guidi.

Acum 20 de ani, ca recunoaștere a „valorii lui istorice și artistice”, țirgușorul Vinci a fost transformat în oraș. Astăzi, Vinci are 12 000 de locuitori, mai ales țărani și meșteșugari. Muzeul a dat istoricilor și criticilor de artă, ziariștilor italieni și străini posibilitatea de a avea la îndemînă o nouă ediție în facsimil — cea mai completă — din Codex Atlanticum, o culegere a manuscriselor lui Leonardo: mai bine de două mii de pagini cu desene tehnice și schițe, însemnări despre astronomie, geometrie și chimie, planuri de palate și biserici, schițe pentru diverse picturi etc.

Codex Atlanticum înmănușează astfel cea mai mare parte a manuscriselor rămase de la Leonardo da Vinci, împrăștiate în depozite din Italia, Anglia, Franța, Spania. Istoria acestei adevărate comori este dramatică. Murind peste hotare, în Franța, Leonardo și-a lăsat moștenire manuscrisele fidelului său discipol și prieten Francesco Melzi. Din păcate însă, fiul acestuia a fost un pierde-vară și a vîndut mare parte din manuscrisele italianului Pompeo Leoni, sculptor la Curtea regelui Filip II al Spaniei. Leoni a trimis o parte din manuscrise în Anglia. Restul voia să le dăruiască regelui Spaniei, dar în ultimul moment s-a răzgîndit și le-a adus în Italia.

În 1636, colecția se afla la Biblioteca ambroziană din Milano. După mai bine de un secol și jumătate, Napoleon a inclus manuscrisele lui Leonardo în pradă lui de război și în felul acesta ele au ajuns iar în Franța. Congresul de la Viena din 1815 a cerut, printr-un act special, înapoierea manuscriselor lui da Vinci. De atunci ele se află din nou în Biblioteca ambroziană. La drept vorbind, ele au mai făcut totuși o mică plimbare: în 1962 au fost transportate în secret, sub pază puternică, în mănăstirea Grottaferrata de lîngă Roma, unde restauratori încercați au lucrat timp de 11 ani la conservarea lor.

E vorba de 12 volume format 61 cm x 44,5 cm. Ediția cuprinde 2 136 de reproduceri, fiecare pe filă separată. Au fost utilizate cea mai modernă tehnică de reproducere și cele mai bune calități de hîrtie. Codex-ul a fost tipărit în numai 998 de exemplare, dintre care fiecare exemplar costă cît două-trei automobile de clasă medie.

Cine-l răsfoiește are senzația că pe file sînt lipite, printr-un miracol, înseși desenele și schițele lui Leonardo, atît de bine a fost reproducută patina timpului: galbenul filelor, petele, cele mai mici semne de creion. Albumele au fost tipărite de Renato Giunti, un editor florentin. Signor Giunti, pe care l-am cunoscut la Vinci, este mîndru că „casa” lui a fost întemeiată în timpul vieții lui Leonardo.

Dar adevărul erou al acestui mare eveniment din lumea editorială este părintele Iosafat Curela de la mănăstirea Grottaferrata, care mi-a spus că, în același timp cu munca la manuscrisele lui Leonardo, a mai trebuit să se ocupe și de alte lucrări de restaurare, prilejuite, în special, de înundațiile de tristă amintire de la Florența. El mi-a destăinuit că Codex-ul a rămas timp de 11 ani într-o încăpere de lîngă chilia lui, lucru știut însă numai de foarte puțini oameni din mănăstire.

V. Ardatovski

• globul globul
• globul globul globul
• globul globul globul
• globul globul globul
• globul globul globul
• globul globul globul
• globul globul globul
• globul globul globul
• globul globul globul
• globul globul globul

CASA PRIETENIEI ROMANO-SOVIETICE — BUCUREȘTI

PROGRAMUL MANIFESTARILOR din perioada 16—21 martie 1974

Simbătă 16 martie, ora 19: Ciclu: „Societatea românească într-o nouă etapă de dezvoltare”. In dezbateri: „Legile obiective ale progresului social”. Va vorbi prof. univ. dr. Damian Hurezeanu, membru corespondent al Academiei de științe sociale și politice. „Gândirea politică modernă în dinamica societății românești”. Va vorbi dr. Ion Iuga, „România în strategia internațională a dezvoltării”. Va vorbi Ilie Șerbănescu, ziarist. Urmează un program de filme.

Duminică 17 martie, ora 10,30: Manifestare pentru tineret. Ciclu: „Pagini din istoria insurecției naționale antifasciste armate”. Conferința: „Rezistența antifascistă în România”. Va vorbi Maria Covaci, doctor în științe istorice, cercetător științific principal la Institutul de studii istorice și social-politice de pe lângă C.C. al P.C.R. Urmează un program de filme documentare și un film artistic.

Ora 19: Ciclu: „Estetica — implicații artistice și sociale”. Colocviu: „Criterii de valorificare estetică în socialism”. Va vorbi prof. univ. Marcel Breazu, membru al Academiei de științe sociale și politice. „Estetica și mutațiile realismului”. Va vorbi dr. Grigore Smeu, cercetător științific principal la Institutul de filozofie. „Estetica industrială și modernizarea produselor”. Va vorbi Iulian Crețu, președintele Comisiei de estetică industrială (design). Urmează un program de filme.

Mărti 19 martie, ora 19: Ciclu: „Conștiința și etica civilizației socialiste”. In dezbateri: „Esența politică a conștiinței socialiste”. Va vorbi conf. univ. dr. Mihai Zugravu. „Umanismul socialist ca principiu al eticii noi”. Va vorbi conf. univ. dr. Constantin Păunescu. „Conștiința economică și comportamentul economic”. Va vorbi conf. univ. Dumitru Cojoc. Urmează un program de filme documentare și un film artistic.

Miercuri 20 martie, ora 19: Ciclu: „Sinteze și orientări în științele medicale”. Colocviu: „Prezența și perspectivele de viitor ale geneticii medicale”. Va vorbi prof. univ. dr. Ioan Moraru, vicepreședinte al Academiei de științe medicale. „Bolile cardiovasculare — un inamic redutabil”. Va vorbi dr. Radu Enescu, director al Centrului de cardiologie A.S.C.A.R. „Medicina internă — dimensiuni contemporane”. Va vorbi dr. docent Marcela Zamfirescu Gheorghiu, cercetător principal gradul II la Institutul de medicină internă. Urmează un program de filme documentare și un film artistic.

Joi 21 martie, ora 19: Seară culturală: „K.D. Ușinski — remarcabil pedagog rus” (cu prilejul împlinirii a 150 de ani de la naștere). Va vorbi conf. univ. dr. Bernard Grigoriu. Urmează un program de filme documentare și un film artistic.

ÎN ATENȚIA DEȚINĂTORILOR DE AUTOVEHICULE

(persoane fizice și juridice)

Administrația Asigurărilor de Stat — ADAS — reamintește tuturor deținătorilor de autovehicule că

MARTIE						
L	M	M	J	V	S	D
			1	2	3	
4	5	6	7	8	9	10
11	12	13	14	15	16	17
18	19	20	21	22	23	24
25	26	27	28	29	30	31

M A R T I E

30

S Î M B Ă T Ă

este ultimul termen de plată a primelor la asigurarea prin efectul legii de răspundere civilă auto pe anul în curs. După această dată se plătesc majorări de intirziere. Nu aminați însă plata până în ultima zi!

Indiferent de tipul autovehiculului — cu excepția motocicletelor — se plătește o primă anuală de asigurare de 175 lei de către organizațiile socialiste și de 350 lei de către cetățeni și alte categorii de asigurați, iar pentru motocicletă 40 lei, respectiv 80 lei.

S-AU PUS ÎN VÎNZARE BILETE PENTRU LITORAL ÎN STATIONILE:

Condiții excelente de cazare în hoteluri, camere nominalizate — servicii ireproșabile. Piscine cu apă de mare încălzită.

În perioadele 14 mai — 30 iunie a.c. și 1 sept. — 15 oct. a.c. se acordă mari reduceri de prețuri.

Informații suplimentare și înscrieri la filialele de turism din Calea Victoriei 100 și bulevardul Republicii 68 — telefon 15 74 11 și 14 08 00.

NOU!

La filiala din bulevardul Republicii 4 se pot obține locuri achitând anticipat 30% din valoarea biletului, iar diferența depunând-o cu 30 zile înainte de data plecării.

EXCURSII DUMINICALE!

Pentru cei ce apreciază farmecul montan, INTREPRINDEREA DE TURISM, HOTELURI ȘI RESTAURANTE — BUCUREȘTI organizează excursii

CU AUTOCARELE:

BUCUREȘTI—SINAIA—PREDEAL

Cu plecarea din cartierle:

- TITAN — complex A 8 — restaurantul MINIȘ
- BERCENI — b-dul Metalurgiei — centrala telefonică
- DRUMUL TABEREI — cinematograful FAVORIT
- PIAȚA PALATULUI R.S.R. — restaurantul CINA.

Costul excursiei = 67 lei.

BUCUREȘTI—SINAIA—PREDEAL—POIANA BRAȘOV

Cu plecarea din:

- PIAȚA PALATULUI R.S.R. — restaurantul CINA.

Costul excursiei = 77 lei.

IMPORTANT:

Plecările au loc în fiecare duminică, la orele 7,00, iar în costul biletului, care se achită DIRECT LA AUTOCAR, este inclus și dejunul.

Cei ce doresc să-și rezerve locuri din timp se pot înscrie și achita costul excursiei la filialele de turism din Cal. Victoriei nr. 100 și b-dul Republicii nr. 68, plecarea autocarelor urmînd a se face din Piața Unirii.

CU TRENUL PE ITINERARELE:

BUCUREȘTI—SINAIA—BUȘTENI—PREDEAL — de 1 zi.

Cu plecări în fiecare duminică din:

- GARA DE NORD — la orele 5,12
- GARA BASARAB — la orele 8,00.

Costul excursiei = 37 lei.

BUCUREȘTI—SINAIA—PREDEAL—POIANA BRAȘOV — de 1/2 zi.

Cu plecări în fiecare sîmbătă, din GARA DE NORD, la orele 14,58.

Costul excursiei = 87 lei.

LA CABANELE DE PE VALEA IALOMIȚEI ȘI VALEA PRAHOVEI — de 1/2 zi. organizate și la cererea colectivelor din întreprinderi, instituții, școli și facultăți.

CU AUTOCARELE:

BUCUREȘTI—SINAIA—PREDEAL—POIANA BRAȘOV — de 1/2 zi.

Inscrieri și informații la filialele de turism din Cal. Victoriei 100 și b-dul Republicii 68 — telefon 15 74 11 și 14 08 00.

I.T.H.R.— BUCUREȘTI

Str. 13 Decembrie nr. 4

informează ministerele, întreprinderile, instituțiile și celelalte unități interesate că asigură toate serviciile — săli, transport, cazare, masă, atît în Capitală cit și în stațiunile montane și pe litoral — pentru organizarea de: congrese, simpozioane, conferințe, recepții, diverse manifestări culturale, științifice, consfătuiri, reciclări, cursuri pentru specializare și alte manifestări.

Informații se pot obține la telefon 16 44 12

Cît prețuiește o casnică?

Am un coleg a cărui soție nu lucrează. Cu alte cuvinte, e casnică (ocupație foarte imprecisă și cuprinzătoare, poate cea mai imprecisă și mai cuprinzătoare din câte există pe lume). De câte ori e întrebat ce-i face nevasta, colegul meu răspunde: „Nimic deosebit. Cu gospodăria...” Și am convingerea că nu e singurul care răspunde așa.

Cum arată totuși o femeie care nu face „nimic deosebit” și ce înseamnă acest „nimic deosebit”? Am încercat să răspundem la aceste întrebări cu ajutorul Eleonorei Sironici — soție, mamă, fostă funcționară. Eleonora Sironici și-a dat demisia acum opt ani,

operatii automat, ca un robot. Ele nu se văd și totuși te obosesc.

Cite un bărbat, privindu-și soția cu bigudiurile în păr și mătura în mână, se gîndește iritat: „Unde-i fata frumoasă de care m-am îndrăgostit și cu care m-am însurat?” Sau: „De ce nu se mai interesează de nimic? Cîndva aveam ce discuta împreună”. Mai bine s-ar gîndi însă cum să o ajute să-și creeze mai mult timp liber pentru îngrijirea trupului și a spiritului. Treburile gospodărești, prin specificul lor, o închid pe femeie între patru pereți, sînt inevitabile și nu suferă de amănare. E greu să explici copiilor cînd vin de la școală sau chiar soțului că în ziua

O muncă ce nu poate fi măsurată și, mai ales, nu poate fi de ajuns prețuită

cînd a născut primul copil, o fetiță (între timp a adus pe lume și un băiețel). Interlocutoarea noastră are un stagiu de nouă ani în producție și alți opt ani care nu va fi consemnat nicăieri. În nici o carte de muncă: a-cela de casnică.

Am găsit-o dimineața devreme, cînd se întorcea de la piață cu două sacose pline. Ele ne-au sugerat și primul subiect de discuție: repartizarea bugetului familial.

— Cînd soțul meu îmi aduce salariul, în primul rînd pun bani deoparte pentru chirie, întreținere, lumină, mîncare și pentru cumpărăturile urgente pentru copii și bărbat. Pe mine mă las la urmă. Și, bineînțeles, am în vedere și cheltuielile mari atunci cînd e cazul: haine, mobilă, reparații etc.

În timp ce discutăm, Eleonora Sironici s-a ridicat de zeci de ori: să-i potolească pe copii care făceau gălăgie, să-i prepare pentru școală, să ștergă masa, să scuture scrumiera etc. etc. Și, gazdă ospitalieră, să-și trateze musafirul.

Se scuza că nu arată bine, că n-a prea dormit noaptea, fiindcă pe băiat l-a durut burtica. Orice mamă știe ce înseamnă să fii „medicul casei”.

— Păi cine să fie? Pot să-i cer soțului meu să-și piardă noaptea? Dimineața el trebuie să se ducă odihnit la muncă...

— Dar pe dumneavoastră cine vă îngrijește cînd sinteți bolnavă?

— Pe mine? Nu știu cum se face, dar de cînd am născut n-am fost bolnavă niciodată. În general am un organism robust.

Pentru dînsa gripa, răceala nu sînt boli care reclamă repaus la pat.

Așadar interlocutoarea noastră este de profesie casnică. Cea mai mare parte din an ea se scoală înaintea tuturor, deoarece copiii trebuie să plece la școală, bărbatul trebuie să plece la serviciu. Iar seara nu se culcă niciodată mai devreme de ora 11. Cu ce își umple acest timp?

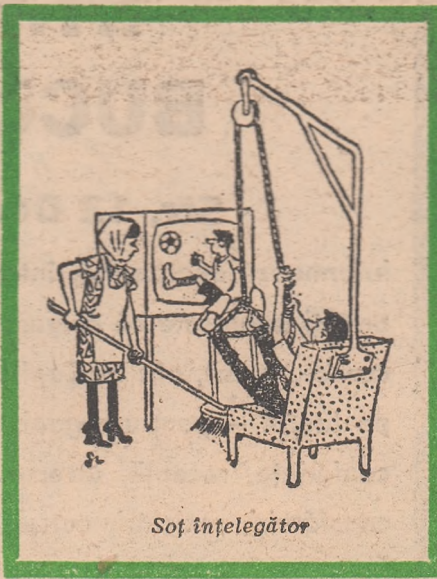
— E greu să calculez. Treburile gospodărești sînt mereu aceleași. Toată ziua te învîrtești într-un loc, faci de sute de ori aceleași mișcări. Cine poate spune exact de câte ori spală vasele, dă cu mătura sau îi piaptăna pe copii?... Am ajuns să fac toate aceste

aceea n-ai gătit fiindcă n-ai avut chef (deși unii soți ar merita o asemenea explicație)...

Cum se prezintă această sferă de activitate? Munca în gospodărie este ea dăunătoare? Și care activitate, reclamă o solicitare nervoasă mai mare: un program normat de opt ore sau munca acasă, unde gîndurile gravitează toată ziua în jurul grijilor menajere? Femeia casnică este un simbol al securității și al tihnei familiale de nimic umbră, ceea ce contează enorm pentru bărbatul ocupat în producție. Ea pare un misionar al stabilității și al unei atmosfere în care nu e loc pentru stressuri. Dar cît o costă această liniște pe care o asigură celor din jur? — Iată o întrebare pe care toți membrii familiei ar trebui să și-o pună cît mai des, ca să nu apuce să răspundă medicii neurologi.

Acolo unde femeia stă acasă parchetele sînt ca oglinda, chiuvetele strălucesc, rufăria este aranjată frumos în dulap. Ce ajutor primesc în această privință gospodinele de la aparatele menajere?

— Da, mașina de spălat mă scutește de o muncă fizică grea — îmi răspunde Eleonora Sironici. În schimb acum

Soț înțelegător

am devenit mai pedant și cum descopăr o mică pată de murdărie, cum arunc rufa în mașina de spălat. Iar mașina, după cum se știe, nu calcă. De aceea timpul pe care mi-l lua înainte spălătul, mi-l ia acum călcatul. Aparatele menajere sînt bune mai ales fiindcă ne scutesc de eforturi fizice grele. Timp liber nu ne pot însă da nici ele prea mult.

Am calculat orele necesare muncii în gospodărie (și n-am pus la socoteală decît operațiile principale, importante), apoi le-am înmulțit cu tarifele diverselor cooperative de deservire. Și am descoperit că o gospodină „cîștigă” lunar cît directorul unei întreprinderi mari! Ca să nu mai spunem că nu există pe lume muncitor-universal care să se poată compara cu o casnică. Aceasta spală, cîrpește, calcă, gătește, îngrijește de copii, îi ajută la lecții, îi doctoricește... Face în același timp o muncă fizică și intelectuală. N-ar fi rău să încerce și alții calculul meu, ca să se știe cît costă munca unei femei despre care se spune adesea că: „Nu face nimic deosebit. Cu gospodăria...”

Z. Marok

PENTRU DUMNEAVOASTRĂ, DOMNULE

Cum nu trebuie să ne fundem

Înainte de a trece la sfaturi, să lămurim un lucru esențial: dacă, în spiritul modei de azi, mai trebuie în general să ne tundem?

Moda are — să nu uităm — perioade de triumf și de decadență. Cînd îi merge bine, este privită cu maximă admirație și seriozitate. Cînd începe declinul, cade adesea în extreme. Doar am fost martori cînd femeii trecute binisor de tinerețe adoptaseră stilul „garçon” (pe care suratele lor mai tinere îl mențin și azi). Bărbaților nu le-a rămas decît să răspundă cu aceeași monedă! Curios, dar cam așa se întâmplă întotdeauna: omul se ridică împotriva modei noi cît timp este îndrăzneț și trece de partea ei atunci cînd devine ridiculă. Poate că așa se explică și de ce nici un argument nu-i poate convinge pe „extremiști” să se atingă de pletele lor, care au întrecut orice măsură.

Și totuși frizura are criterii foarte precise: ea trebuie să mascheze pe cît posibil cusururile noastre fizice, să creeze un gen, un stil și, într-o măsură mai mare sau mai mică, să-l pună mereu în acord cu moda. Aceasta-i misiunea ei. Pornind de aici, pe unii îi poți sfătui să-și lase părul mai lung, iar pe alții, din contra, să-și lățească. Nu găsiți că în felul acesta lucrurile sînt puse la locul lor? Și că datorită frizurii este să sfătuiască nu atît ce trebuie, cît ce nu trebuie făcut? Să încercăm deci...

Dacă aveți un anisor, nu vă grăbiți să vă despărțiți de puful mătăsoș care vă acoperă creștetul capului, în primul rînd, pentru că acest pufuleț vă apără bine de razele soarelui, iar în al doilea rînd, pentru că firisoarele de păr sînt încă slabe și le-ar mai trebui o jumătate de an ca să se întrezeze.

Dacă aveți 3 ani și, cu ajutorul mamei, ați început să vă îngrijiți frizura, nu vă temeți să vă pieptănați ca „oamenii mari”, pentru că tunsoarea „copilărească” — breton, ciuf — nu-i modă și nici stil.

Dacă ați împlinit 13 ani, — indiferent dacă îi place mamei sau nu, — aveți dreptul să chemați frizura în ajutor, ca să vă pună la punct pe ici, pe colo; de exemplu, să vă acopere urechile clăpăuge, care v-au făcut atîtea zile amare la școală și acasă.

Dacă aveți 17 ani, tentația de a vă lăsa părul lung și a vă lărgi pantalonii nu vă poate ocoli. Tot așa cum, dacă aveți 25 de ani, nu veți rezista ispitei de a vă lăsa barbă. Ce sfat să vă dau? Părul lung în sine nu contravine bunului-gust decît atunci cînd atinge o anumită lungime, exagerată. Iar dacă mai aveți și o figură romantică, pletele nu fac decît să sublinieze această fermecătoare particularitate. Și în general ele „îmbracă” bine fețele tinere. Cu condiția să nu semene însă a plete de călugăr certat cu igiena.

Dacă ați trecut de 30 de ani sau vă apropiați de 50? În aceste cazuri e bine să nu arătați prea tînăr și nici excesiv de la modă, dar totuși în pas cu vremea. Și să nu vă descurajați dacă trebuie să recurgeți la rezervele de la ceafă, pentru a acoperi creștetul. Asta este!

dialog
dialog dialog
dialog dialog dialog
alog dialog dialog dialo
g dialog dialog dialog o
dialog dialog dialog dialog
log dialog dialog dialog di
dialog dialog dialog dialog
og dialog dialog dialog dialo

Dacă aveți 60 de ani, nu e cazul să vă amintiți mereu de acest amănunt și nici să-l amintiți altora, cerînd frizerului: „Potrivește-mi numai nițel părul, că eu nu mai am ireabă cu moda”.

Iar dacă aveți 90 de ani, nu rămîne decît să închinăm un pahar pentru acea calitate admirabilă care v-a ajutat să trăiți o viață atît de lungă: simțul măsurii!

P. Popkov

— Ce părere ai meștere, n-ar trebui să încerc și eu ceva pentru creșterea părului?

ÎNTREBĂRI ȘI RĂSPUNSURI

Vreți să aflați ceva și enciclopediile pe care le aveți la îndemînă nu vă dau răspunsul dorit? Vă invităm să ne adresați nouă întrebarea dv., mai ales dacă ea este de interes general.

Precizări

I. Care este formula apei înghețate?

IGNĂTESCU VASILE
Com. Todirești
Jud. Suceava

R. Modul convențional de notare a apei în stare solidă este H₂O, întrucît apa lichidă devine solidă sau gazoasă nu-și schimbă compoziția chimică.

I. În ce parte a Angliei și lingă ce oraș mai mare se află orașul Bury Saint Edmunds?

Un cititor din Hunedoara

R. Bury Saint Edmunds se află în estul Marii Britanii, în districtul Suffolk, la nord-est de orașul Cambridge.